

สมาธิระดับกิเลส

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟัง ทำความสงบ ฟังธรรม ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “พุทธปัญญา” ปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ สิ่งที่เป็นสังขธรรม สังขธรรมในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธปัญญานะ ศาสนาพุทธ ศาสนาแห่งปัญญา แต่ปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรือคัมภีร์คัมภีร์เป็นความที่ละเอียดอ่อนมาก

สิ่งที่ละเอียดอ่อน มันเป็นเรื่องที่เข้ากับใจ ความรู้สึกเห็นใหม่ ความรู้สึกกับเรา กับข้อมูลต่างๆ ความรู้สึก อารมณ์ความรู้สึก แต่อารมณ์ความรู้สึกจะเกิดขึ้นมาจากสิ่งใดละ เกิดมาจากความขัดแย้งใจ ความพอใจ ความลงใจ อารมณ์หลากหลาย อารมณ์แตกต่าง มันได้เสพสิ่งใด แล้วมันพอใจสิ่งใดในความรู้สึกอันนั้น

แต่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์นั้นมันได้รับความกระทบ ได้รับความรู้สึกนั้น นี้พุทธปัญญา ปัญญาของจิตไม่ใช่ปัญญาของสมอง ไม่ใช่ปัญญาเกิดจากการคิดแบบโลก ปัญญาของจิตนะ สิ่งที่เป็นปัญญาของจิตนี้มันเป็นปัญญาที่ลึกลับ เพราะคำว่า ภาวนามยปัญญา

เราเป็นชาวพุทธกัน เราเป็นคนทีประพฤติปฏิบัติกัน เรายังเข้าใจคำนี้ได้ยากนะ สุตมยปัญญา เราเข้าใจกันได้ในการศึกษา จินตมยปัญญาเราเข้าใจได้ แต่ภาวนามยปัญญานี้ เราเข้าใจได้อายากมาก.. แล้วเราพยายามทำความเข้าใจกับเขา ทำความเข้าใจกับเขาไม่ใช่ เรา เขาคืออาการของจิตไม่ใช่ตัวจิต ถ้าเป็นความเข้าใจของเราละ ถ้าความเข้าใจของเรา นะ เราถ้าเกิดภาวนามยปัญญาขึ้นมา มันชำระกิเลสในหัวใจกิเลสขาดเลย สิ่งที่เกิดขึ้นมา เราถึงต้องแสวงหา

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ศาสนาพุทธเป็นศาสนา แห่งปัญญา แต่ปัญญาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชำระกิเลส กับปัญญาของเราที่

เราใช้รื้อค้นเพื่อจะชำระกิเลสกัน มันกลับเป็นปัญญาของกิเลสไง กิเลสค้นหาความทะยานอยาก กิเลสเกิดขึ้นมาจากอวิชชา เราเกิดขึ้นมาเห็นใหม่ เราเกิดมาเป็นเรา จะเป็นพระ หรือเป็นคฤหัสถ์ เป็นใครก็แล้วแต่ การเกิดมาเพราะมีอวิชชาทั้งนั้น

ถ้ามีอวิชชาเป็นพื้นฐาน มีมารเป็นเจ้าเรือน สิ่งต่างๆ ความเกิดขึ้นมามันจะสะอาดบริสุทธิ์โดยร้อยเปอร์เซ็นต์ไป มันจะเป็นไปได้อย่างไร มันเป็นไปได้หรือไม่ได้หรอก มันเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ เวลาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ทอดดูระนะหมดคล้ายตายอยากเลย “จะสอนได้อย่างไร.. จะสอนได้อย่างไร..” จนพรหมต้องมานิมนต์ นี่เป็นบุคลาธิษฐาน

แต่ความจริงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะรู้สัตว์ขนสัตว์ มันเป็นความจริงอยู่แล้ว เพราะพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ ปรรณนาเป็นอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวา นางวิสาขาปรรณนาเป็นมหาอุบาสิกา อนาถบิณฑิกเศรษฐีปรรณนาเป็นมหาอุบาสก เป็นผู้อุปัฏฐาก สิ่งนี้มันปรรณนามาด้วยกัน

ความปรรณานี้ จุจักรวาล จุความเป็นไปของจักรวาล จุความเป็นไปของวิญญูะ มันหมุนไปโดยธรรมชาติของมัน มันมีดิน มีน้ำ มีไฟ มันก็ต้องเกิดเป็นธรรมดา ป่าเขา มันก็มีเป็นเรื่องธรรมดา มันมีของมันเป็นธรรมชาติของมัน นี่คือผลของวิญญูะ คือผลของการเกิดและการตาย

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม มันไม่ใช่ ! มันพ้นจากวิญญูะ เราปรรณนาดีกัน เราปรรณนาเป็นพระโพธิสัตว์ ทุกคนปรรณนาอยากเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปรรณนาเป็นพระโพธิสัตว์ก็สร้างคุณงามความดีไป ผู้ปรรณนาเป็นต่างๆ ก็ปรรณนาไป เราปรรณนาเป็นสาวก ปรรณนาเป็นผู้ที่พ้นจากกิเลส เราก็ต้องสร้างบุญญูะการไป เราต้องสร้างของเราไปทั้งนั้น มันเป็นผลของวิญญูะ มันเป็นผลของการกระทำ

นี่สิ่งที่กระทำขึ้นมาแล้ว แต่ขณะที่เราจะพ้นจากกิเลส มันเป็นผลของวิญญูะไม่ได้ ! ผลของวิญญูะ วิญญูะเป็นผู้ตอบสนอง ตอบสนองมันเป็นเรื่องของเวรกรรมไปสิ แต่ถ้ามันเป็นกรรมใช่ไหม ภาวนามยปัญญา สิ่งที่เกิดขึ้นมา มันจะชำระล้าง มันจะถอดถอนกิเลสออกไปจากใจ ถ้ามันถอดถอนกิเลสออกไปจากใจ ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา.. แล้วปัญญาของใคร ปัญญาอย่างไร

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาเจ้าชายสิทธัตถะออกจากราชวังไป ไป รื้อค้นด้วยศักยภาพของพระโพธิสัตว์นะ เวลาองค์สมเด็จพระพุทธเจ้าเกิดที่สวนลุมพินี “เราจะเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย เราจะไม่กลับมาเกิดอีก” เป็นราชกุมารเฉยๆ ทำไมกล้า เปล่งวาจาอย่างนั้น “เราจะเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย เราจะไม่กลับมาเกิดอีกเลย” ทั้งๆ ที่ ยังเป็นราชกุมารนะ เคน ๗ ก้าวแล้วประกาศเลย

สร้างสมบุญญานิการ ศึกษา มา พระโพธิสัตว์พร้อมมาแล้ว ชาตินี้เป็นสุดท้าย ยัง จะต้องออกเห็นใหม่ คูสิ พระเจ้าสุทโธทนะ ส่งไปศึกษา ส่งไปต่างๆ จนอายุครองเรือน เสร็จแล้วครองเรือน มันกระตุนใจ เพราะอะไร เพราะบุญญานิการที่สร้างมา นางสิริมา หามายก็ปรารถนามาเป็นพุทธมารดา สิ่งที่เป็นพ่อ เป็นแม่ เป็นญาติ ปรารถนามาทั้งนั้น

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสละราชวังออกไป พระเจ้าสุทโธทนะมี ความทุกข์ใหม่ นี่เรื่องของโลกไง ผลของวิญญูะไง ผลของการกระทำของการศึกษาไป การสร้างมาขนาดไหนแล้วเวลาพลัดพรากออกไป มันยังเป็นเรื่องของโลก มันยังเป็น ความทุกข์เลย เพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ตรัสรู้ธรรม ขึ้นมา ยังไม่มีใครเข้าใจว่า ทุกข์นี้เป็นอริยสัจ ทุกข์นี้เป็นความจริง

แต่ทุกคนเกิดมาแล้วเกลียดทุกข์ ปรารถนามีความสุขทั้งนั้น แต่ความสุขของใคร ? ความสุขของเรา เราปรารถนา เรามีค้นหาความทะยานอยาก สมปรารถนาสิ่งใดนั้นเป็น ความสุขของเรา คูสิตัว คูความเป็นไปของเขา ถ้าเขาสมความปรารถนาก็เป็นความสุข ของเขา นี่ไง เราปรารถนาความสุขเกลียดความทุกข์ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ยังไม่ตรัสรู้ธรรม ทุกข์กับความสุขที่แท้จริงมันเป็นอย่างไร ยังไม่มีใครรู้จักมัน ยังไม่มี ใครรู้จัก..

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสวงหากับเจ้าลัทธิต่างๆ การแสวงหา การศึกษาเราไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ เจ้าลัทธิตหมายถึงว่า ผู้ที่ประกาศตนว่าเป็นครูบาอาจารย์ แล้วครูบาอาจารย์สั่งสอน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คูสิ เวลาไปศึกษากับอาพร ดาบส “ได้สมบัติ ๘ เหมือนเรา สั่งสอนได้เหมือนเรา” สั่งสอนได้เหมือนเราเห็นใหม่

สมาธิ สมาบัติ นี่มันเป็นประโยชน์ใหม่ ในศาสนาพุทธเรานะ องค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษามากับเจ้าลัทธิต่างๆ มาหมดแล้ว แล้วเวลาสอนขึ้นมา “พุทธ ปัญญา” ศาสนาพุทธไม่ได้สอนเรื่องสมาธินะ สมาธิขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ไม่ได้สอน สอนเรื่องปัญญา แต่ปัญญาเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสวยติสุขแล้ว “เราจะสอนใครดีหนอ”

ย้อนถึงผู้ที่มีคุณ อยากจะสอนอาหารดาบสก่อน ด้วยอนาคตังสญาณแล้งไป จะไปสอนเขา เขาก็ตายเสียแล้ว แล้วจะไปสอนใคร.. ไปสอนปัญจวัคคีย์ ปัญจวัคคีย์มีคุณกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา ๖ ปี อุปัฏฐากมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็รื้อค้น รื้อค้นจากภายนอกพยายามประพฤติปฏิบัติ ทรมาณตนต่างๆ

เวลารื้อค้นอย่างเต็มที่แล้ว ถึงที่สุด เพราะการทรมาณตน การต่างๆ ก็ด้วยความเข้าใจของเราเห็นใหม่ ว่าเราไม่ดี สรรพสิ่งไม่ดีก็ต้องพยายามทรมาณสิ่งไม่ดีให้มันดีขึ้นมา คัดแปลงความไม่ดีให้เป็นดีขึ้นมา แต่เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่มีธรรมะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ตรัสรู้ พยายามทรมาณขนาดไหน มันทรมาณเรื่องของอาการของใจ ความคิดกับเรื่องของกาย เรื่องของกายเห็นใหม่ อาหาร การกิน การอดนอน การผ่อนอาหารต่างๆ ทรมาณเรื่องของกายทั้งนั้น มันไม่ได้มาทรมาณเรื่องของใจเลย

เพราะใจเป็นความคิด ใจยังไม่เข้ากลับมาเป็นสัมมาสมาธิ กลับมาอานาปานสติที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ที่โคนต้นโพธิ์ นี้ไง ปัญจวัคคีย์ด้วยสังกมสมณันั้น การต่อสู้ การชำระกิเลส ตบะธรรม คิดกันได้แค่นั้นไง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาพิสูจน์แล้ว เพราะเป็นผู้ที่ตรัสรู้เองโดยชอบ นี้พิสูจน์แล้วว่ามันไปขนาดไหนก็แล้วแต่ มันเป็นความคิดกับเรื่องของกาย แล้วกิเลสอยู่ที่ไหน ถึงบอกว่า เราทดสอบมาหมดแล้ว เราถึงต้องกลับมาถึงตอนที่อยู่ที่โคนต้นโพธิ์

ตอนที่อยู่ที่โคนต้นโพธิ์ กำหนดลมหายใจเข้าและลมหายใจออก นี้ไง การทรมาณตนกับลมหายใจเข้าและลมหายใจออกต่างกันอย่างไร การทรมาณตน การทรมาณเฉยๆ การทรมาณตนเพราะความเข้าใจของสังกม ความเข้าใจของเจ้าลัทธิต่างๆ เขาทำกันอยู่แล้ว เขาพยายามต่อสู้เขาพยายามทำให้อุกฤษณ์ขนาดไหน แต่เขาทำเสร็จแล้วเขาก็ปฏิบัติตนว่าเขาเป็นศาสดาเขาเป็นผู้ที่สั่งสอน เป็นเจ้าลัทธิต่างๆ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษามาขนาดไหนแล้ว ทรมาณขนาดไหน กิเลสมันก็เบาตัวลงเท่านั้น แต่มันไม่สามารถที่จะชำระกิเลสได้ กิเลสยังเต็มหัวใจอยู่ ถึง

บอกว่าศาสนาพุทธไม่ได้สอนเรื่องสมาธิ ! ไม่ได้สอน สอนเรื่องปัญญา สอนเรื่องปัญญา เพราะอะไร สอนเรื่องปัญญาเพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทดสอบมาแล้ว แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเนี่ย ด้วยกำลังของสมาธิ กำลังของสมาธิมันคิดเข้าใจว่าถึง นั้นเป็นที่สุดแห่งทุกข์

เวลามาทราบขนาดไหน มันก็ไม่สุด แล้วจะหาทางออกด้วยองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง ก็หาทางออกไม่ได้ กลับมาอานาปานสติขึ้นมาจนจิตมันสงบเข้ามา แล้วย้อนกลับมา บุพเพนิวาสานุสติญาณ ถ้าจิตมันเป็นกลางเวลามันเข้าไปแล้ว มันจะเห็นข้อมูลตามความเป็นจริงของมัน เหมือนกับทางวิทยาศาสตร์ การพิสูจน์ด้วยความร้อนด้วยวิทยาศาสตร์ต่างๆ ตามทฤษฎีที่ถูกต้อง มันต้องให้ค่าตามนั้น

จิตเวลาสงบเข้าไป มันเข้าไปด้วยความเป็นกลาง คำว่าเป็นกลาง แต่ยังไม่มีความเป็นกลางโดยธรรมชาติของมัน สภาวะแบบนั้น คุณก็เอาไฟจี้เรา มันมีความร้อน มันต้องมีแปลเป็นธรรมดา นี่ก็เหมือนกัน ดบะธรรมมันเข้าไปถึงหัวใจ เข้าไป เพราะธรรมยังไม่เกิดขึ้น เข้าไปทำไม บุพเพนิวาสานุสติญาณ คือข้อมูลของจิตที่ไปเห็นข้อมูลที่ได้สร้างมา เห็นหมดคนะ ตั้งแต่พระเวสสันดร ไปเลย

ข้อมูลที่เรามาทำมาๆ บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ ถ้าข้อมูลนั้นเราฟัง เราดู เราเข้าใจ แต่เราไม่ได้ชำระล้างมัน มันก็เป็นข้อมูลธรรมชาติของมันอย่างนั้น เหมือนเราดูโปรแกรมเท่านั้นละ มันเป็นสภาวะแบบนั้น แล้วเราแก้ไขสิ่งใด เพราะเราทำอะไรไม่เป็น ย้อนกลับมาถึงจุตูปปาตญาณ ถ้าโปรแกรมมันมีอยู่ ในเมื่อพลังงานมันมีอยู่ การมันขับเคลื่อนไปมันเป็นธรรมชาติของมัน

จุตูปปาตญาณ จิตถ้าไม่ชำระกิเลสมันต้องเกิดเป็นธรรมดา จิตเป็นกลาง เป็นกลาง เพราะอะไร เป็นกลางเพราะมันหัดสั้นเข้ามาโดยเห็นข้อมูลในหัวใจ โดยปกติของมัน แต่ยังไม่มีความปัญญา อาสวัภยญาณที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา อาสวัภยญาณด้วยมรรคญาณ ความเพียรชอบ งานชอบ มรรค ๘ รวมตัวด้วยมรรคญาณที่เข้าไปชำระกิเลส ถอดถอนออกมา

เห็นไหม ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา ปัญญาอาสวัภยญาณที่เข้าไปชำระกิเลส แล้วปัญญามันเกิดมาจากไหนละ ปัญญามันเกิดมาจากจิต จากข้อมูลที่เป็นกลาง สิ่งที่เป็นกลางแล้วเข้าไปชำระ แล้วถอดถอนมัน พอดถอดถอนมันไป พอดองค์สมเด็จพระ

สัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสธรรมขึ้นมาโดยชอบ แล้วสิ่งที่เราศึกษามากับเจ้าลัทธิต่างๆ ที่ปัญจวัคคีย์อยู่ปัญจจากเราอยู่ ความรู้ความเห็นของโลก มันเป็นความรู้ความเห็นของโลก มันเป็นความคิด มันเป็นความคิดที่จับต้อง เป็นที่พิสูจน์กันได้

แล้วสิ่งนี้มันเหนือธรรมชาติ เหนือทุกอย่างเลย แล้วมันจะสั่งสอนได้อย่างไร จะสั่งสอนเขาอย่างไร ทอดธุระเลย แต่สุดท้ายแล้วเพราะว่าสิ่งที่จับเคลื่อนมา ที่พุทธองค์ปรารถนามา ได้สร้างบุญญาธิการมาด้วยกัน ฉะนั้นก็ต้องทำไป ถึงบอกว่าภาวนามย ปัญญา มันละเอียดลึกซึ้งกับสิ่งที่เราจินตนาการ ที่เราคาดหมายกัน การจินตนาการ คาดหมาย มันเป็นจินตมยปัญญา

แล้วจินตมยปัญญาขึ้นมา สิ่งที่เราศึกษาธรรมขึ้นมา เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราบอกว่า “เราจะใช้ปัญญากัน ปัญญาสายตรง ต้องใช้ปัญญาอย่างเดียว” เราปฏิเสธการเป็นสมาธิ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ได้สอนเรื่องสมาธินะ สอนเรื่องปัญญา แต่ปัญญานี้ปัญญาของใคร

ดูสิ เราเป็นภคทัสถ์กัน ทางสังคมเขาถือศีล คนถือศีลถ้าไม่มีปัญญาเขาจะถือศีลของเขาได้โดยสะอาดบริสุทธิ์ไหม ถ้าเขามีปัญญาของเขา เขารู้จัก.. ไม่ใช่หลบหลีกนะ รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา การรู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา คนเรามันถึงคราววิกฤตถึงคราวต่างๆ มันต้องมีความจำเป็น รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา ศีลต่างพร้อย ศีลขาด ศีลทะลุ มันเป็นเวร เป็นกรรมที่มันเกิดขึ้นมา เราต้องใช้ปัญญาการหลบหลีก เห็นไหม

ดูสิ เราถือศีลขึ้นมา ชาวบ้านเขาติเตียน ชาวบ้านเขาต่อต้าน เราก็ใช้ปัญญาของเราทำของเราโดยที่ไม่ให้เขาเดือดร้อน ไม่ให้เขากระทบกระเทือนกับใคร แม้แต่ถือศีลก็ต้องใช้ปัญญา แต่ปัญญาของใคร ? คนถือศีลต้องใช้ปัญญามันเป็นของใคร มันก็เป็นปุถุชน มันเป็นคนหนาด้วยกิเลสทั้งนั้น แล้วปัญญาของคนหนา ปัญญาอย่างนี้มันเกิดประโยชน์อะไรขึ้นมาละ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเทศนาว่าการนะ เวลาไปเทศน์ปัญจวัคคีย์ ไม่ได้สอนสมาธิเลย ไปเทศน์ยสะ ยสะกำลังมีความทุกข์อยู่ จิตใจมันวนเข้ามา วนเข้ามา ไปเทศน์กับชฎิล ๓ พี่น้อง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้สอนสมาธิชฎิล ๓ พี่น้องไหม ? ไม่ได้สอนเลย ไปขออาศัยเขาอยู่ เขาไม่ให้อยู่ ไม่ให้อยู่เพราะอะไร เพราะ

เขาว่าเขามีคุณธรรมเหนือกว่า ตบะธรรมนี้มันมีตัวมีตนอยู่ใหม่ ตัวเองมีทิฏฐิมานะ มีความเหนือกว่าก็ต้องว่าตัวเองเหนือกว่า

เอ๊ะ ! สมณะนี้ เวลาให้ไปพักอยู่ในโรงไฟง “สมณะนี้มีความสามารถมากแต่ไม่เป็นพระอรหันต์เหมือนเรา สมณะนี้เก่งมากแต่ไม่เป็นพระอรหันต์เหมือนเรา” จนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสลดสังเวชนะ “เธอไม่ใช่พระอรหันต์” ชฎิลพี ชฎิลคนโต ยอมรับเลย พอยอมรับขึ้นมา เพราะอะไร เพราะความจริงมันเป็นความจริงจริงๆ

ตบะธรรมเห็นใหม่ บูชาไฟ พอบูชาไฟมันเป็นสมาธิ จิตมันตั้งมั่นแต่มันไม่มีปัญญา มันออกไม่ได้ไง สิ่งนี้เพราะเขาบูชาไฟอยู่แล้ว จิตเขามีหลักมีเกณฑ์ของเขาแล้ว ไม่ได้สอนสมาธิเลย เทศน์อาทิตตนะ

“ไฟเป็นของร้อน ตาเป็นของร้อน หูเป็นของร้อน ใจเป็นของร้อน ทุกอย่างเป็นของร้อน ร้อนเพราะอะไร ร้อนเพราะโทสะ ร้อนเพราะโมหะ ร้อนเพราะความโลภ ความโกรธ ความหลง”

สิ่งที่เป็นการร้อนเห็นใหม่ นี้ปัญญาเกิดหรือยัง ?

คนเรามันมีสมาธิมีพื้นฐานอยู่แล้ว ตานี้เป็นของร้อนนะ กระทบรูปมันเป็นของร้อนใหม่ ใจมันเป็นของร้อนใหม่ ทุกอย่างเป็นของร้อนหมดละ แต่ของมันจะร้อน ร้อนอยู่ที่นี่ เพราะอะไรเพราะบูชาไฟอยู่ จิตมันตั้งมั่น พอมีคนชี้ทาง จิตมันก้าวเดินออกไป นี่ปัญญามันเกิด ! ปัญญาจะเกิดได้ต้องมีสมาธิเป็นพื้นฐาน ! สมาธิระงับกิเลส

พวกเราปลุชนคนหนาด้วยกิเลส กิเลสเต็มหัวใจ คิดสิ่งใดก็คิดบวกโดยกิเลสหมด คิดโดยค้นหาความทะยานอยาก คิดโดยความรู้สึกของเรานี้คือกิเลสทั้งนั้น ! แต่เอากิเลสไปตริกันในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วบอกว่า “ปัญญาๆ”

“ธรรมชาติของจิต” ธรรมชาติของจิตเห็นใหม่ “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นต้องดับไปเป็นธรรมดา” พระอาทิตย์ขึ้นก็ต้องมีพระอาทิตย์ตก ความเกิดขึ้นโดยความทุกข์ สิ่งใดในโลกนี้เป็นอนิจจังทั้งหมด มีการเปลี่ยนแปลงทั้งหมด สิ่งคงที่ไม่มี มันมีการเปลี่ยนแปลง สิ่งใดเปลี่ยนแปลงแต่เรารักเราสงวนของเรา เราไม่ต้องการให้เปลี่ยนแปลง เป็นทุกข์ไหม ?

“โลกนี้สรรพสิ่งเป็นอนิจจังทั้งหมด สิ่งใดเป็นอนิจจังสิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์สิ่งนั้นเป็นอนัตตา”

ความเปลี่ยนแปลงความแปรสภาพ มันไม่มีอะไรคงที่หรือคง ความเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องสัจจะความจริง อารมณ์ก็มีการเปลี่ยนแปลง ทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลงหมด สิ่งที่ยั่งยืนไม่มี ! สสารมันไหลเปลี่ยนแปลงไปตลอดธรรมชาติของมัน สิ่งนี้มันเป็นธรรมชาติของมัน

แล้วถ้าในหัวใจของเรา เรายึดมั่นสิ่งใด เรามีความพอใจสิ่งใด เราไม่อยากจะมันเปลี่ยนแปลง ถ้าเราสงวนรักษา เราต้องการให้มันเป็นอยู่กับเรา นี่มันขัดแย้ง จิตเราที่มันเป็นเป็นทิฏฐิมานะ ที่มันเป็นความเห็นของเรา มันเห็นว่าเป็นของเรา “สรรพสิ่งเป็นของเรา ความรู้ก็เป็นของเรา ศักยภาพก็เป็นของเรา..” ทั้งๆ ที่ไปศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราศึกษามาเราก็ว่าเป็นของเรา แล้วมันเป็นของเราจริงหรือเปล่าละ

มันไม่จริงสักอย่างหนึ่งเลย ! มันไม่จริง แต่มันไม่จริงมันก็มีขัดแย้ง ขัดแย้งเป็นทุกข์ใหม่ มันมีความขุ่นใจ มีความหมักหมมในหัวใจ “สิ่งใดเป็นทุกข์สิ่งนั้นเป็นอนัตตา” สิ่งอนัตตามันเป็นทุกข์ เป็นทุกข์เป็นอนัตตาเพราะอะไร เป็นอนัตตาเพราะอนัตตามันแปรสภาพไป มันเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วดับไป ความทุกข์ของเราละ ความทุกข์ของเราที่มันเจ็บแสบปวดรื้อนในใจ กาลเวลามันสมานนะ กาลเวลามันสมานแปลได้แต่ แต่... แต่สิ่งที่มันเป็นแปลเป็นในใจมันมีอยู่

ถ้าแปลเป็นในใจไม่มีอยู่ เราสร้างคุณงามความดีมา สร้างบาปกุศลมา ทำไมมันเป็นพันธกรรมทางจิตละ จิตนี้ทำไมมันสะสมมา บุญเพนิวาสนุสติญาณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย้อนกลับไปอดีต มันมีอะไรบ้างละ การกระทำของเราอะไรก็แล้วแต่ สิ่งใดที่เข้าไปแล้วเป็นกรรมทั้งหมด กรรมอันนี้มันเกิดจากเจตนา ใจเป็นคนคิด ใจเป็นประธาน ใจเป็นใหญ่ ใจคิดออกไป มาจากที่นั่น ผลก็ตอบสนองกลับไปใจทั้งหมด

ใจนี้จะไปรับข้อมูลสิ่งต่างๆ ที่ได้กระทำ รับลงมาที่ใจนี้ทั้งหมดเลย ถ้ารับมาที่ใจขึ้นมา สิ่งนี้เป็นใจมันถึงเป็นจริต โทสะจริต โมหะจริต จริตของคนแต่ละคนไม่เหมือนกัน สิ่งนี้ไม่เหมือนกัน การที่มันจะชำระกิเลส การที่เราศึกษาธรรมขององค์

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันก็ศึกษาโดยความคิด ศึกษาโดยสมอง ศึกษาโดยสัญชาตญาณ แล้วเรบอกว่สิ่งนี้เป็นปัญญา.. ธรรมชาติของมัน มันเป็นอย่างนี้ของมัน อยู่แล้วไง

ธรรมชาติของมัน มันขัดแย้งกับความเป็นไปของโลก ความคิดในธรรมชาติของมัน ธรรมชาติของกิเลสมันขัดแย้งกับความคิดเรา มันขัดแย้งกับทุกๆ อย่างในที่มันเป็นไป เพราะสิ่งนี้มันเคลื่อนไปโดยธรรมชาติ ชีวิตนี้ คุณ อายุขัยได้มาสภาพของร่างกาย ต้องเสื่อมไปเป็นธรรมดา ชีวิตเรามันเป็นธรรมดาที่มันต้องเปลี่ยนแปลง ความเปลี่ยนแปลงมันเป็นเรื่องจริง เป็นจริงตามสมมุติ สมมุติมันเป็นอย่างนี้จริงๆ เราเกิดมาจริงๆ มีชีวิตจริงๆ ทุกอย่างจริงๆ จริงตามสมมุติ มันเป็นความจริงของมัน

แล้วเราศึกษาขึ้นมาเราก้ว่าเรารู้แล้ว เรารู้โดยซิงสุกก่อนห้าม.. เรารู้โดยธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า รู้โดยการเปรียบเทียบ มันไม่เป็นความจริงขึ้นมา

ถ้าไม่เป็นความจริงขึ้นมา ความรู้อย่างนี้ ปัญญาที่เกิดขึ้นมาอย่างนี้คือโลกีย์ ปัญญา โลกีย์ปัญญาเพราะอะไร โลกียะเพราะธรรมคาของจิต จิตมันมีภวาสวะ มันเป็นภพใหม่ แล้วความคิดออกมาจากภพใหม่ แต่ไปศึกษาธรรมะของคนอื่นไป ไปศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไปศึกษาธรรมะของครูบาอาจารย์ของเรา

แต่ในปัจจุบันนี้ เรานั่งสมาธิภาวนากันอยู่นี้ ฟังเทศน์อยู่นี้ ถ้าจิตเดี๋ยวนี้ ฟังเดี๋ยวนี้ มันปัจจุบันเดี๋ยวนี้ มันกระทบหัวใจเดี๋ยวนี้ แล้วหัวใจมันได้สะท้อนใหม่ ถ้ามันสะท้อนหัวใจนี้ นี่ไง การฟังธรรม การฟังธรรมที่ในปัจจุบันนี้ถ้าจิตมีพื้นฐานนะ จิตมีพื้นฐานกับสิ่งที่เข้ามา เหมือนกับเราเป็นไข้แล้วฉีดยาเดี๋ยวนั้น สารเข้ามาเดี๋ยวนั้นมันจะเกิดขึ้นมา นี่ปัจจุบันธรรม ! แต่ถ้าไม่มีปัจจุบันนั้นมันยังเกิดไม่ได้เพราะอะไร “จากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่งนะ” ใจดวงหนึ่งของผู้แสดงธรรม ถ้าใจเห็นธรรมขึ้นมา มันจะเห็นสภาวะธรรมของจิตเลย

จิตมันเปลี่ยนแปลงอย่างไร จิตนี้เกิดมาอย่างไร ปฏิสนธิจิตเกิดขึ้นมาจากไข่ของมารดาแล้วโตขึ้นมา วันคืนล่วงไปๆ เติบโตขึ้นมาเป็นอายุขัย แล้วอนาคตจะไปตายลงตรงไหน ! มันเป็นธรรมชาติของมันอยู่อย่างนั้น แล้วเราก้ศึกษาธรรมว่านี่เป็นธรรมชาติๆ นี่เป็นความเป็นไป ธรรมชาติของจิตมันก็เป็นธรรมชาติของมันอยู่อย่างนั้นเหมือนกัน

แต่ถ้าธรรมชาติของจิตอย่างนั้น มันเป็นธรรมชาติของจิตใช่ไหม ธรรมชาติของจิต ใครเป็นคนคิด มารเป็นคนคิดใช่ไหม อวิชชามันครอบงำอยู่

ถ้าเราจะปฏิบัติ นี่มันเป็นการศึกษา “ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ” การศึกษามาเพื่อให้เรามีทางวิชาการให้เราเข้าใจ เราปฏิบัติกันเราบอกว่าต้องศึกษาก่อน ถ้าไม่ศึกษาปฏิบัติแล้วมันจะหลง มันจะเข้าไม่ถูกทาง พอศึกษาเข้าไปแล้ว ศึกษาขึ้นมาเพื่อปฏิบัติ ศึกษาแบบนี้เราเป็นแนวทางศึกษา

คูติ คูพระกรรมฐานเรา ครูบาอาจารย์ท่านบอกว่าเวลาบวชขึ้นมา ศึกษาแล้ว เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ กรรมฐาน ๕ อุปัชฌาย์ไม่บอกบวชพระไม่ได้ เพราะเกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ โดยหัวใจของมัน ถ้าจิตของเราติดใน เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ ติดในกายเราก่อน เพราะจิตได้สำนึกมันติดในกาย กามราคะมันอยู่ที่ไหน สิ่งทีโอะมะในหัวใจมันอยู่ที่ไหน

สิ่งที่เป็นโอะมะขึ้นมา เกิดมาเป็นเด็กน้อยเด็กก่อนขนาดไหน เรื่องกามเรื่องโอะมะมันอยู่ในใจของมัน ถ้าอยู่ในใจของมันเกิดขึ้นมาเพื่ออะไร เพื่อดำรงเผ่าพันธุ์ใช่ไหม กามคุณ ๕ ถ้าโลกเขาคือกามคุณ ๕ เป็นเรื่องคุณเพราะเราดำรงเผ่าพันธุ์มนุษย์ มนุษย์ต้องสืบพันธุ์กันไป สิ่งนี้มันเป็นธรรมชาติของมันใช่ไหม มันเป็นธรรมชาติของจิตอยู่แล้ว จิตมันมีของมันอยู่ในหัวใจของมัน ถ้าจิตมันมีอยู่ในหัวใจของมัน สิ่งที่เกิดขึ้นมา จิตมันหมุนไป มันเวียนไปตามธรรมชาติของมัน

มันติดในตัวเองโดยธรรมชาติของมัน ตัวเองมันติดตัวมันเอง เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจนี่ เราติดเราก่อนนะ เราไปมองแต่ว่า เพศตรงข้ามระหว่างหญิงกับชาย จะไปเป็นสภาคะ เป็นเพศตรงข้ามต่อกัน จะมีปัญหาต่อกัน สิ่งที่มีมันเป็นเพศตรงข้ามนะ มันเป็นเรื่องของกามราคะ แล้วกามฉันทะในหัวใจละ สิ่งที่เป็นชีวิตขึ้นมามันเกิดขึ้นมา แล้วเราจะศึกษาขึ้นมาเราเป็นจริงตามสมมุติ

เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ ถ้าในการเรียนการศึกษาในปริยัติ แล้วเราประพฤติปฏิบัติ ถ้าเราแทงทะลุนะ ผิวหนังนี่ ถ้าผิวหนังของใครลอกนะ เห็นใหม่เวลาพูดกรรมฐาน “ลอกผิวหนังออกมาทีเลียดสดๆ เลย เลียดจะเป็น..” มันเป็นไปได้อย่างไร มันเป็นเรื่องนั้น ถ้ามันเป็นตามความเป็นจริงนะเวลาจิตมันสงบขึ้นมา ผิวหนัง คูติ แยก

ขยายส่วน อุกคหนิมิต วิภาคะ ขยายส่วนเส้นขนเส้นผม ขนาคูขุมขนมาขยายอย่างไร เห็นความมหัศจรรย์ของธรรมนะ สิ่งนี้เกิดขึ้นมาได้เพราะเหตุใด

ถ้าจิตไม่มีพื้นฐานเป็นสมาธินะ สมาธิมันระงับกิเลสก่อน กิเลสตัดหาความทะยานอยาก มันขัดแย้งกับธรรม ขัดแย้งกับตัวเองไม่พอนะ ยังไปขัดแย้งกับธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บังคับนะ ศึกษาธรรมมาแล้วปัญญาจะเกิดมานะ ทองจำได้หมดเป็นนกแก้วนกขุนทองเลย นกแก้วนกขุนทองเห็นไหม มันบอกว่ามันเรียกแม่จ๋า เขาให้แต่อาหารมัน มันคิดว่าอาหารนั่นคือแม่จ๋านะ

นี่ก็เหมือนกัน เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า วิปัสสนาญาณ ปัญญา มันเกิดขึ้น นี่ปัญญาของกิเลสหมดเลยเพราะเรายังไม่ระงับยับยั้งมัน สมาธินี้ละ เราจะไปยับยั้งกิเลสก่อน สมาธินี้ละ “ศีล สมาธิ ปัญญา” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา ไม่ได้สอนเรื่องสมาธิ แต่ ! แต่สมาธินี้เป็นพื้นฐานนะ เป็นพื้นฐานโดยสมัยพุทธกาลสมัยที่ครูบาอาจารย์เราประพฤติปฏิบัติ เรื่องสมาธินี้เขาฝึกฝนกันเป็นเรื่องธรรมดา ปัญจวัคคีย์ฝึกฝนอยู่กับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ ๖ ปี เป็นสมาธิใหม่ คุณติ คุณภูติ ๓ พี่น้องเขาบูชาไปอยู่เป็นสมาธิใหม่

แต่ขณะเวลาที่เราไปสั่งสอนคนที่ไม่เป็นสมาธิ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ตั้งแต่อนุปปพิทถา ตั้งแต่ให้เราทำทานก่อนเลย ทำทานก่อน ทำทานผลของทานขึ้นมา มันจะได้บุญไปเกิดบนสวรรค์ ถ้าต้องมาอยู่บนสวรรค์อีกก็เป็นภพเป็นชาติ ถ้าเป็นสวรรค์แล้วให้ถือเนกขัมมะ ให้ออกบวช ให้ประพฤติปฏิบัติ จิตใจมันพัฒนาการของมัน ระงับกิเลสก่อน ! ระงับความอยาก ระงับตัดหาความทะยานอยาก ทั้งๆ ที่เราอยากพ้นทุกข์กันนี้แหละ

แต่อยากพ้นทุกข์ อยากทำคุณงามความดี เอาอะไรไปทำคุณงามความดี เอากิเลสหนาๆ เอาปัญญาดิบๆ อย่างนี้ไปทำคุณงามความดี เราไม่ระงับยับยั้งอวิชชา พอเรามาพุทโธหรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิขึ้นมา จิตมัน พุทโธ พุทโธ พุทโธเพราะอะไร เพราะความคิด จิตไม่ใช่ความคิด ธรรมชาติของมัน พลังงานเป็นพลังอันหนึ่ง เวลาเราศึกษา ศึกษาด้วยความคิด ความคิดมันสืบต่อเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ ความคิดออกสัญญา ข้อมูล สังขาร ความคิด ความปรุง ความแต่ง แล้วสื่อความหมายกันด้วยขันธ ๕ นะ

นี่แล้วขั้น ๕ มันเกิดมาจากไหนละ มันเกิดมาจากตัวจิต แล้วเกิดมาจากตัวจิต
 สิ่งนี้ออกไปศึกษา ศึกษาธรรมะของใคร ออกไปศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระ
 สัมมาสัมพุทธเจ้า ขัดแย้งในตัวเองอยู่ก่อนแล้ว ไปศึกษาธรรมมาแล้วก็ต้องทำให้เป็น
 ความเห็นของตัวเอง ต้องเป็นตามความเห็นของตัวเองนะ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมา
 พุทธเจ้าใครรอบวงจรของการศึกษามาแล้วจะต้องให้ผลดี !

จะต้องให้ผลดี... แก้วจ้า ใจ นกแก้วมันเรียกแก้วจ้า เจ้านายก็ให้อาหารมัน

นี่เหมือนกัน เราศึกษารอบแล้วนะ ก็แก้วจ้า ใจ ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระ
 สัมมาสัมพุทธเจ้าเข้าใจหมดแล้ว ใจ เข้าใจแล้วจิตมันก็ปล่อย มันก็ว่าง เพราะอะไร เพราะ
 มันได้อาหาร ใจ มันได้ความคิด มันได้ตรีกในธรรม พอตริกในธรรมเป็นสมาธิใหม่ ถ้ามี
 สติเป็นปัญญาอบรมสมาธินะ ตรีกในธรรม

เวลาพระโมคคัลลานะเป็นพระโสดาบัน ไปฟังพระสารีบุตร ที่พระสารีบุตรฟังมา
 จากพระอัสสชิ “ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ย้อนกลับ
 ไปดับที่เหตุนั้น” พระสารีบุตรเป็นพระโสดาบันไปบอกพระโมคคัลลานะเป็นพระ
 โสดาบัน

ทั้งพระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะ ไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
 เพื่อจะประพฤติกุศลปฏิบัติต่อ พระโสดาบันบวชกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้
 ปฏิบัติ พระโมคคัลลานะนั่งสัปหงกโง่งง พระโสดาบันเห็นใหม่ นั่งสัปหงกโง่งง..
 พระพุทธเจ้ามาโดยฤทธิ์เลย มาสั่งสอนต่อหน้าเลย ให้เอาน้ำลูบหน้า ให้แหงนคูดาว ให้
 ตรีกในธรรม ใช้ปัญญาตรีกในธรรม มันจะแก้งวงเหงาหวานอน

การตรีกในธรรม แล้วเราตรีกในธรรม เป็นปัญญาอบรมสมาธิใหม่ การตรีกใน
 ธรรมมันทำให้จิตสงบได้นะ เราตรีกในธรรมแต่เราไม่ได้คิดว่ามันเป็นสมาธิใจ เราตรีก
 ในธรรมเราคิดว่าการตรีกนี้เป็นวิปัสสนาใจ เพราะอะไร เพราะจิตเราไม่ได้ระงับกิเลสไว้
 ก่อน กิเลสมันตรีกด้วย ความรู้สึกมันตรีกด้วย เราคิดกันอยู่นั้น เราใช้ปัญญาขนาดไหน
 เราก็มืดตัวตบ สิ่งที่เราปรกกิเลสตัดหาความทะยานอยาก ตรีกคตินึกในธรรมใจ ตรีกใน
 ธรรม ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแต่ตัวจิตนี้มันตัวกิเลส !

แต่ถ้าเราพุทโธ เราตรีกในธรรม.. ตรีกในธรรมคือว่าธรรมขององค์สมเด็จพระ
 สัมมาสัมพุทธเจ้า “การเกิดเป็นทุกข์อย่างยิ่ง” การเกิดสิ่งที่เกิดมันต้องตาย สิ่งที่เป็นคู่ตรง

ข้ามกับความตายมันก็มีอยู่ เราตริกัน เราถามตัวเองว่าชีวิตนี้เกิดมาทำไม เกิดมาแล้วต้องตาย แล้วเกิดมาทำไม เกิดมาทุกข์มายาก แล้วเกิดมาจะพ้นจากความตายได้ไหม เราตริกันในธรรม ถ้ามันตริกันในธรรม มันสลดสังเวชขึ้นมา มันปล่อยเข้ามา พอมันปล่อยเข้ามา ผลของมันคือสมาธิทั้งนั้น !

สิ่งที่เขาประพฤติกปฏิบัติกัน ผลของมันคือการระงับกิเลส สมาธิคือเครื่องยับยั้งกิเลส แต่มันเป็นมิจลสมาธิใจ

พอมันยับยั้งกิเลส กิเลสมันมีความปล่อยวางของมัน คุณิ ธรรมชาติของจิตมันหมุนไปแล้วมันต้องพักอ่อน เครื่องยนต์เห็นไหม เครื่องยนต์เครื่องใดที่มันติดแล้วมันไม่เคยดับ เป็นไปไม่ได้ ! เครื่องยนต์ถ้ามันติดแล้วมันไม่ดับ มันก็ต้องพังไป มันถึงเวลาแล้วมันต้องพัง เพราะเครื่องยนต์ต้องเสียหายไป เพราะมันจะติดอยู่ตลอดเวลาไม่ได้

แต่ตัวจิตมันเป็นมหัศจรรย์นะ “สันตติ” เกิดดับ เกิดดับ เกิดดับ เกิดเร็วมาก ความคิดมันเกิดดับตลอดเวลา นี่ไง เครื่องยนต์ที่มันติดแล้ว มันไม่เคยดับ แล้วดับไม่ได้ จิตนี้ไม่มีดับ จิตนี้ไม่มีดับ สิ่งที่ไม่มีการดับ มันจะเป็นสันตติของมันตลอดไป สิ่งที่ยังสันตติตลอดไป สิ่งนี้มันมีอยู่ในหัวใจอยู่แล้ว สิ่งที่ยังเป็นไป สิ่งที่ยังตริกันในธรรม พอมันตริกันในธรรม ถ้ามันมีสติขึ้นมา มันหุด มันปล่อยวางเข้ามา ตัวมันเองนะ พอมันปล่อยวางเข้ามา สติมันตามเข้ามา สติตามเข้ามา

การประพฤติกปฏิบัติที่ทำทั้งหมด ผลของมันเห็นไหม แดดออก ฝนตก มันได้ผลคืออย่างไร ธรรมชาติของจิตที่มันคิดมันฟุ้งซ่าน พอมันปล่อยวางแล้ว มันถึงที่สุดของมัน แล้วมันเป็นธรรมชาติของมัน มันต้องหยุดของมัน แต่หยุดโดยมิจลภาทิจญฺญิ หยุดโดยที่เราไม่รู้จักมัน หยุดโดยที่เราเข้าใจว่านี่เป็นธรรมๆ ใจ มันเลยค้างเติ่งกันอยู่อย่างนั้น

มันค้างเติ่งเพราะอะไร เพราะไม่ใช่สัมมาสมาธิ มันไม่ใช่ความเข้าใจที่ถูกต้องของผู้ที่ประพฤติกปฏิบัติ ศาสนาพุทธไม่ได้สอนเรื่องสมาธิ !

แต่เรื่องของสมาธิ เรื่องของจิตปล่อยวาง มันเป็นสังขธรรม มันเป็นความจริงของจิตอันหนึ่ง มันเป็นธรรมชาติของมันอันหนึ่ง มันปล่อยวางขนาดไหน มันปล่อยวางโดยความโง่ มันปล่อยวางโดยความไม่รู้ตัว มันปล่อยวางโดยว่างเฉยๆ ไม่มีประโยชน์อะไรหรอก ไม่มีประโยชน์อะไรเลย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมา “จะสอนได้อย่างไรหนอ จะสอนได้อย่างไรหนอ” เพราะอะไร เพราะจิตมันต้องปล่อยวางเข้ามาก่อน จิตมันต้องเป็นอิสรภาพของมัน จิตเป็นอิสรภาพของมันแล้วจิตเข้ามาถึงข้อมูล

คุณ จิตเวลาเป็นกลาง “บุพเพนิวาสานุสติญาณ” พอจิตเป็นกลาง มันเข้าไปเห็น ข้อมูลของจิต ขณะที่ข้อมูลของจิตมันไม่มีต้น มันเป็นอดีต มันไปไม่มีที่สิ้นสุด มันย้อน ค้างกลับมา มันก็ไปอนาคต “จุตูปปาตญาณ” มันปล่อยวางขนาดไหน ปล่อยตามความเป็นจริง ถ้าปล่อยวางนะ ภาพเทววิไลไม่ได้เป็นอะไรเลย

ขนาดที่ว่าประพาศปฏิบัติอยู่รู้อดีตชาติได้ ๔๐ ชาติ อนาคตได้ ๔๐ ชาติ ภาพเทววิไล เป็นอะไร ตายเปล่าไป

ภาพเทววิไลขนาดไปนอนบนพรหมณะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิด ขึ้นมา เป็นเพื่อนพระเจ้าสุทโธทนะ มาขอคว่าพระพุทธเจ้าเกิดจริงหรือเปล่า เพราะว่า เวลาพระพุทธเจ้าจะปรินิพพาน ปลงอายุสังขาร โลกธาตุจะหวั่นไหว พระอานนท์มากราบ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเลย “เห็นโลกธาตุนี้หวั่นไหว มันเป็นเรื่องที่มหัศจรรย์ คงจะมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นแน่นอน” ถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “มันเป็นอย่างนี้เองอานนท์ พระพุทธเจ้าเกิดหนหนึ่ง พระพุทธเจ้า ตรัสรู้หนหนึ่ง พระพุทธเจ้าปลงอายุสังขารหนหนึ่ง พระพุทธเจ้าปรินิพพานหนหนึ่ง โลกธาตุจะหวั่นไหว”

ภาพเทววิไลอยู่บนพรหม เวลาที่พระพุทธเจ้าเกิด โลกธาตุหวั่นไหวไปหมด “นี่มัน เกิดอะไรขึ้นมา” ก็ลงมาดูใจ พอมาขอคุณ เพราะภาพเทววิไลทำสมาธิได้ทำสมาบัติได้ มนุษย์ เราขึ้นไปนอนบนพรหมได้ ไปด้วยร่างกายมนุษย์นี้แหละ เพราะด้วยอำนาจของจิต อำนาจของจิตเห็นไหม นี่ไงสมาธิ พระพุทธเจ้าไม่ได้สอนเรื่องสมาธิ.. ไม่ได้สอน ภาพเท วิไลทำได้มาก่อนที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมอยู่แล้ว ของมันมีอยู่แล้ว ทั้งนั้น เพียงแต่ของมันมีอยู่ด้วยคุณภาพของจิต จิตที่มันมีความเข้มแข็ง มันทำของมันได้ แต่ไม่มีปัญญาไง

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา ! ปัญญาที่เกิดจากสัมมาสมาธิเป็นพื้นฐาน ไม่มีสัมมาสมาธิเป็นโลกีย์ปัญญาทั้งหมด เป็นการตริคเป็นการเอาธรรมของครูบาอาจารย์

เอาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตริกทั้งหมด แต่ถ้าไม่มีธรรมอันนี้ เราจะทำอย่างไร

นี่ไง พอภาพเทวิลลงมาคุณะ เห็นเลย ดีใจมาก ดีใจว่า “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดแล้ว เราทำด้วยความสงบของใจเรามีกำลังพร้อมเลย เรามีสมาธิพร้อมทุกอย่างเลย แต่ไม่มีคนชี้ทาง”

คนที่สร้างบุญญานิการมานานจะเกิดเขาวัวปัญญา เกิดหิริโอตตัปปะ หิริคือความรู้สึกตัว โอตตัปปะมันเกรงกลัวสิ่งที่เราทำผิดทำพลาดไป มันรู้ตัวตลอดเวลา นะ พอรู้ตัวตลอดเวลา เสียใจมาก ว่ากว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะออกบวช กว่าจะตรัสรู้ ภาพเทวิลต้องตายไปก่อนไง เห็นไหมตายเปล่า ! ทำสมาธิได้ ทำอะไรได้ก็ตายเปล่า ตายเปล่า เพราะไม่เกิดปัญญา

แต่เรานี่ เพราะเราเกิดมาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว ภาพเทวิลนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ได้ออกบวช บอกว่าเสียใจมาก เกิดมาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแน่นอน แต่ตัวเองต้องตายไปก่อน เพราะไม่ได้พบพระพุทธศาสนา เราพบพระพุทธศาสนา เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว วางธรรมไว้ กิ่งพุทธกาลศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง

ปัจจุบันนี้ศาสนาเจริญขึ้นมา เจริญมาก เจริญมากเพราะว่าครูบาอาจารย์ของเราเรียกขึ้นมา ทำความจริงให้ปรากฏไง !

ความจริงในศาสนา มรรคผลนิพพานสิ่งที่มีอยู่ในศาสนา นี้ ศาสนามีมรรคผลนิพพานมหาศาลเลย แต่ไม่มีใครทำความจริงให้ปรากฏขึ้นมา ครูบาอาจารย์เราทำความจริงให้ปรากฏ ความจริงที่ปรากฏขึ้นมามันต้องมีพื้นฐานมา พื้นฐานความจริงที่ปรากฏมันปรากฏมาจากไหน ปรากฏมาจากหัวใจใจ หัวใจที่มันขัดข้อง หัวใจที่มันมีสิ่งที่ทำให้ชักนำ ทำให้หลงไปในทางที่ผิด ชักนำในทางที่ผิดนะ

เราเวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันก็มีความชักนำไป ความชักนำคือความเห็นของเรา ความเข้าใจของเรา ความชักนำที่ผิด มันก็เป็นเรื่องของโลกหมด เรื่องของโลกจะตริกในธรรมชาติไหน พิจารณาขนาดไหน มันเป็นเรื่องสำคัญ มันเป็นเรื่องเกิดขึ้นได้ จิตของเราสงบขึ้นมาแล้วมันจะเห็นนิมิต ถ้าจิตไม่เห็นนิมิตมันสงบขึ้นมาแล้ว มันก้าวเดินต่อไป

ไม่ได้เพราะมันเป็นเหตุใด มันมีกำลังใหม่ ไม่มีกำลัง มีครูบาอาจารย์ของเรา ท่านเคยผ่านประสบการณ์ของท่านมา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอกว่า “กรรมฐาน ๔๐ ห้อง” ขณะที่คนมีปัญหา คนที่สร้างพื้นฐานมา คนที่เขาทำความพร้อมของเขามาแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงปัญหาทันทีเลย แสดงปัญหาคือแสดงเรื่องอริยสัจ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค แต่ถ้าพูดถึงคนที่ยังไม่มีพื้นฐานอยู่ ต้องบอกให้ทำกรรมฐาน ๔๐ ห้อง ให้ทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบเข้ามา

คุณ เวลาครูบาอาจารย์ท่านเทศน์ว่า การ ท่านจะพูดถึงเรื่องความสงบเป็นพื้นฐานเลย ทำไมเวลาเทศน์พระป่าเราเวลาเทศน์ไม่พูดเรื่องศีล เพราะศีลมันเป็นพื้นฐานที่เราเป็นพระ เราต้องมีศีลโดยธรรมชาติอยู่แล้ว เพราะศีลบังคับเราอยู่แล้ว เหมือนกฎหมาย เราเป็นชาวพุทธ เราเป็นชาวไทย กฎหมายไทยเราจะทำผิดกฎหมายไทยได้ไหม ถ้าทำผิดกฎหมายไทย ถ้าแอบทำมันก็ไม่มีใครรู้ใครเห็น แต่ถ้าทำเป็นโทษเป็นภัยขึ้นมา ถ้าเจ้าหน้าที่จับได้เราก็ต้องใช้กรรมนั้น

นี่ก็เหมือนกัน เราเป็นพระอยู่แล้ว ศีลมันพร้อมอยู่แล้ว ศีลมันเป็นความปกติของใจ ศีลมันเป็นเครื่องกำหนดของใจ ถึงต้องทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจสงบมีความสุขจิตสงบนะ ถ้าจิตมันสงบเข้ามา ถ้าเราไม่เข้าใจนะ ทุกคนจะคิดว่าความสุขอันนี้เป็นมรรคผล มันเป็นมรรคผลเลยนะ เพราะมันอยู่ที่ความแก่อ่อนของภูมิปัญญา ถ้าความแก่มันจะเข้าใจนะ มันจะเข้าใจ มันเห็นว่ามันดีอย่างไร มันดีมันมีความสุขนะ มีความสุขขนาดไหน แต่มันจะเสื่อมไปเป็นธรรมดา

มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดาเพราะอะไร โลกนี้สรรพสิ่งเป็นอนิจจังทั้งหมด แม้แต่สมาธิก็เป็นอนิจจัง ความคิดเราก็เป็นอนิจจัง มันจะหมุนเวียนตลอดเวลา แต่ถ้ามันเสื่อมไป เราเสียใจ เราพยายามรักษาของเรา มันเป็นสมาธิขึ้นมาได้เพราะเหตุใด เหตุเพราะเรามีสติ เรามีความตั้งใจ เรามีความควบคุมในตัวเอง จะมีความควบคุมนะ

คุณ ขณะเราตบมือ ระหว่างมือสองข้างตบกันก็มีเสียงขึ้นมา จิตเวลากระทบจิตกระทบกับอารมณ์ของเรา จิตกระทบความรู้สึกรู้สึกของเรา มันเกิดอารมณ์ความรู้สึกใหม่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ รับรู้สิ่งใดๆ มันให้ผลที่หัวใจใหม่ มันให้ผลที่หัวใจ แล้วเราจะสำรวจระวังใหม่ เราจะสำรวจระวังอินทรีย์ของเราใหม่ สำรวจระวังอินทรีย์ ตา หู จมูก ลิ้น กาย

ใจ สิ่งนี้ “รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมารเป็นพวงดอกไม้แห่งมาร” มันบูชามารตลอดเวลา แล้วมารมันก็ชอบกินอาหารอย่างนี้ ชอบกินเหยื่อ ระหว่างเพศตรงข้ามมันชอบทั้งนั้น

เราต้องระงับยับยั้งมัน ยับยั้งมันแล้วกำหนดพุทโธ พุทโธ พุทโธ ถ้าเรากินอาหารมากร่างกายมีกำลังมาก มันจะทำให้การปฏิบัติภาวนานี้ลำบาก ถ้าเราตัดทอนมัน เราผ่อนอาหารไป สิ่งต่างๆ มันจะทำได้ง่ายขึ้นมา แต่ผลตอบสนองข้างเคียง มันจะมีความทุกข์ใหม่ มันเป็นเรื่องธรรมดา เรายังไม่เจ็บไข้ได้ป่วย เรายังไม่ถึงกับชราภาพ เรายังไม่เห็นถึงว่าความทุกข์มันจะตามเรามาหรือ กายนี้เสื่อมสภาพเป็นธรรมดา คนแก่คนเฒ่า ลูกก็โอย นังก็โอย ไม่ได้เป็นโรคอะไรเลย.. โรคชรา ความชราภาพไม่เที่ยง ร่างกายมันชราคร่ำคร่าไป ถึงตรงนั้นแล้วนะ เราจะไปแก้ไขอย่างไร

แต่ตอนนี้ที่เรายังยับยั้งเหยื่อของเราได้ เรายังแก้ไขเราได้นี้ เราทำของเราก่อน ทำของเราจนทำให้ใจมันสะอาดนะ สักกายทิฐิความเห็นผิดในกาย ความเห็นผิดในกาย สภาวะกาย ผู้ที่พิจารณา ถ้าจิตมันสงบไปแล้ว เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม วิปัสสนา มันเกิดที่นี่ สิ่งนี้เป็นวิปัสสนา จิตสงบขนาดไหน มันระงับกิเลสไว้ พอระงับกิเลสไว้ จิตมันเป็นกลาง จิตมันเป็นกลางมันสามารถรู้กัน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรมานตนอยู่ ๖ ปี จิตมันเป็นเรื่องของความคิด เพราะความคิดคือเจตนาที่จะทรมานตนไง ทรมานคือทรมานกิเลส คิดว่ากิเลสมันอยู่ที่ลมหายใจ กลิ่นลมหายใจจนสลบเลย คิดว่ากิเลสมันเกิดเพราะการกิน การอยู่ อดอาหารจนขนเน่าเลย ถ้าอะไรที่มันตรงข้าม คิดว่าจะทำแต่ไม่ได้คิดว่าไอ้ความคิด คิดจะทำดี ถ้าความดีมันเป็นความถูกต้องขึ้นมา มันจะละเอียดเข้าไป มันเหมือนกับเราร้อนของที่ละเอียดเข้าไป มันจะผ่านตะแกรงออกไป

ความคิดถ้าเราใช้บ่อยครั้งเข้า มันจะละเอียดลึกซึ้งเข้าไป ละเอียดลึกซึ้งเข้าไป ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิ มันจะย้อนกลับเข้ามาจนถึงมันมีอยู่นะ คุณิ เวลาพระอาทิตย์ขึ้น พระอาทิตย์ตก เราเห็นธรรมชาติของมันซะใหม่ ความคิดของจิต มันเสวยอารมณ์ ความคิด.. ความคิดมันไม่ได้เกิดเฉยๆ หรือ ความคิดมันต้องมีฐานที่ตั้งของมัน ความคิด.. ถ้าจิตมันสงบขึ้นมา มันเห็นจิตเสวยอารมณ์ เห็นพลังงานแล้วก็ความคิด “ความคิดไม่ใช่จิต จิตไม่ใช่ความคิด” ถ้ามันเห็นตัวจิต มันจับความคิดได้

ความคิด.. เปลือกของจิต อากาโรของจิต ถ้ามันจับได้มันพิจารณาของมัน
 ความเห็นผิดตรงนี้ไง ตักกายทิฏฐิความเห็นผิด ความเห็นผิดเพราะอะไร เพราะจิตที่มัน
 เกิดมันตาย มันเวียนเกิดเวียนตายขึ้นไป มันเป็นไปตามกรรม มันเป็นไปตามสัญชาตญาณ
 ของมัน มันก็เป็นจิต เกิดตาย เกิดตาย เกิดตายตลอดไป จิตดิบๆ เห็นใหม่

แต่พอเราทำความสงบของใจเข้ามา ความสงบของใจ พอจิตเป็นสัมมาสมาธิ เรามี
 สติยับยั้ง เรามีสติตามจิตเข้าไป มันหยุดตัวเข้ามาพร้อมกับมีผู้ดูแล มีผู้ควบคุมมัน เวลามัน
 แสดงออก มันขยับออกไป พอขยับออกไป.. “จิตเห็นอาการของจิต !” จิตเห็นอาการของ
 จิตเพราะอะไร เพราะสิ่งที่เป็นอาการ มันเป็นขั้น ๕ มันเป็นความคิด เพราะเราคิดอยู่กับ
 มัน มันเป็นเปลือก มันเป็นวงนอก พอเป็นวงนอกแล้วเรายู่กับมัน ศึกษาธรรม เรา
 ออกไปศึกษาธรรม ศึกษามันก็นอกไปอีกชั้นหนึ่ง นอกไปเป็นสัญญา นอกไปจากข้อมูล
 ภายนอก

แต่พอเราใช้ปัญญาได้เข้ามา มันหยุดเข้ามาถึงตัวจิต ถึงตัวจิตเห็นใหม่ นี่
 สัมมาสมาธิ ! ถ้าถึงตัวจิต เราทำบ่อยครั้งเข้าจนมีสติสัมปชัญญะ มีสติ เราทำจิตทำ
 ตลอดเวลา พุทโธ พุทโธก็เหมือนกัน มันจะเข้ามาที่ตัวจิต พอตัวจิตมันเป็นตัวของมันเอง
 นี่มันระงับยับยั้งกิเลสไว้ ! ตัวมันเองเป็นกลาง มีเสถียรภาพชั่วคราว เสถียรภาพชั่วคราว..

ทางโลกบอกเป็นหินทับหญ้า จะหินทับหญ้าก็ขอให้มันทับเถอะ หินทับหญ้าให้
 มันทับเถอะ เอ็งมิให้ทับรีเปล่า เอ็งมิหินมีหญ้าเหรอ หินเอ็งก็ไมรู้จัก หญ้าเอ็งก็ไมรู้จัก
 เห็นเขาพูดกัน หินทับหญ้าๆ ก็จำจีปากเขามาพูด

“หินทับหญ้า.. สมณะไม่มีความหมาย สมาธิไม่มีความจำเป็น.. มันเป็นหินทับ
 หญ้า..”

หญ้ามีก็ไม่ว่าหญ้า ! หินก็ไม่ว่าหิน ! นี่ไง หินก็คืออาการของจิต มันทุกข์ มัน
 ทับตัวเอง มันทับหัวใจเราตลอดเวลา อาการของจิตมันทับใจเรา มันทับด้วยความทุกข์
 ความทุกข์ความร้อนมันทับอยู่ แล้วเราพยายามจะเอาหินออก ถ้ามันจะเอาหินออก พอมัน
 เป็นกลาง มันก็เอาหินออกชั่วคราว ถ้าเอาหินออกชั่วคราวถึงเป็นหญ้ามันจะงอกขึ้นมา ถ้า
 มันเป็นหญ้า มันก็เป็นสิ่งที่มันไม่มีประโยชน์นะ

แต่ถ้ามันเป็นหน่อพุทธะละ ถ้าเป็นปัญญาละ หน่อพุทธะมันเกิด ถ้าหน่อพุทธะ
 มันเกิด ปัญญามันเกิดขึ้นมา สิ่งที่เป็นปัญญามันเกิด หินทับหญ้าก็ให้ทับมันไว้เพื่อไม่ให้กิเลส

มันมีกำลัง “สมาธิเป็นเครื่องยับยั้งกิเลส” พอกิเลสมันสงบตัวลง โอ้โฮ! มีความสุขนะ ถ้าไม่มีความสุข คนมันคิดได้อย่างไร

ในการประพฤติปฏิบัติที่เขาทำกันอยู่ มันก็แค่นี้ แค่นินทับหญ้า ! จริงๆ แล้วการปฏิบัติเขาคือนินทับหญ้า ! แต่เขาคิดว่าเขาเป็นนิพพานกัน

แล้วเวลาเขาปฏิบัติขึ้นมา เพราะอะไร เพราะขั้นตอนของมันใช่ใหม่ ขั้นตอนของกิเลส ของสมาธิยับยั้งกิเลสมันเป็นกลาง พอมันเป็นกลางขึ้นมา มันจะมีขั้นตอนต่อไป ขั้นตอนต่อไป ถ้าจิตมันมีกำลังขึ้นมาแล้ว มันเห็นอาการ นินทับหญ้า นินทาคือความคิด นินทาคือสิ่งที่กดถ่วงหัวใจ หญ้านี้เปรียบเหมือนนามธรรม เปรียบเหมือนสิ่งที่มันโดนกดถ่วงไว้ในหัวใจ แล้วถ้ามันสงบขึ้นมาละ เวลาเอาหินออก หญ้ามันจะงอกขึ้นมา พอหญ้างอกขึ้นมาเราเห็น เราจับได้

นี่ไง จิตเห็นอาการของจิต ! ถ้าเห็นอาการของจิตเกิดวิปัสสนาญาณขึ้นมา เกิดวิปัสสนาญาณเพราะอะไร เพราะตัวหินกับตัวหญ้า ตัวความคิดกับตัวจิต ตัวความคิดกับตัวจิตนะ เพราะตัวจิตมันเป็นตัวพลังงาน ตัวความคิดคือตัวทฤษฎีมานะของเรา คือสิ่งที่มันสกปรกไปด้วยกิเลสไง กิเลสที่มันยับยั้งสกัดกั้นทฤษฎีที่ความเห็นผิด ตัวจิตตัวที่เป็นกลาง มันเห็นความคิด มันเอาความคิดมาไตร่ตรอง เอาความคิดมาใช้ นี่ปัญญามันเกิดตรงนี้ ! ปัญญาที่เป็นพุทธปัญญา ภาวนามยปัญญา ปัญญาที่มันเกิดขึ้นมา มันเอาสิ่งนี้มาไตร่ตรอง เอามาแยกแยะ เห็นใหม่

ในรูปมันก็มี รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ถ้าเรามาแยกออกอารมณ์เกิดไม่ได้ ความคิดเกิดไม่ได้ว่างหมด ยิ่งว่างกว่านี้อีก ยิ่งว่างกว่าที่เราใช้ความคิดเข้ามา แล้วปล่อยวางเข้ามาเป็นพลังงานเฉยๆ นะ แต่เวลามันออกไปวิปัสสนา เพราะอะไร เพราะสิ่งที่มันเป็นกิเลสตัดหาความทะยานอยากมันอยู่ที่ใจ แล้วตัวใจนี้มันได้ออกขยับ ได้ออกเคลื่อนไหว ได้ออกมาใช้มรรคญาณ มรรคเข้าไปทำความสะอาด เข้าไปทำความสะอาด ตัวจิต คูสิ คูอย่างน้ำเสีย จะให้น้ำเสียเป็นน้ำสะอาดได้อย่างไร เขาต้องรีไซเคิลมัน เขาต้องทำความสะอาดของมันใช่ไหม เขาต้องกลั่นกรองมัน

จิตก็เหมือนกัน มรรคญาณมันเข้าไปกวาด มันเข้าไปทำความสะอาดของจิต ทำความสะอาดของจิตทำบ่อยครั้งเข้า ทำบ่อยครั้งเข้า ความบ่อยครั้งเข้า ความรับรู้ ตัวจิตพอรับรู้พอพิจารณาไปมันตทังคปหานมันปล่อยวาง ปล่อยวาง มันปล่อยนะ มันปล่อย..

คุณภาพของน้ำมันจะสะอาดขึ้น เพราะคุณภาพของน้ำมันได้ทำความสะอาด คุณภาพของน้ำจะดีขึ้นไปเรื่อยๆ คุณภาพของน้ำ

คุณภาพของจิต ! เพราะตัวจิตมันเป็นตัวกระทำ เพราะตัวจิตมันเป็นตัวปัญญา มันเป็นตัวกระทำที่มันเกิดขึ้น เกิดขึ้นเพราะมีสติปัญญาของมัน สติปัญญาเพราะอะไร เพราะการระงับยับยั้งมันจะเป็นประโยชน์ของมันขึ้นมา ถ้าไม่มีสมาธิสิ่งนี้เกิดขึ้นมาได้ ! เพราะตัวสมาธิมันทำให้จิตนี้เป็นอิสรภาพเข้ามา มันเป็นกลางเข้ามา แล้วพอเป็นกลางเข้ามา มันถึงออกมันใช้ปัญญาได้ ใช้ปัญญาตัวนี้มันจะเป็นภาวนามยปัญญา ถ้าภาวนามยปัญญามันใคร่ครวญของมัน

ถ้าจิตโดยพุทโธ พุทโธ พุทโธ พุทโธนี่จิตสงบเข้ามาเหมือนกัน พอสงบเข้ามามันจะเป็นเจโตวิมุตติ เจโตวิมุตติเพราะอะไร เพราะ “สมาธิอบรมปัญญา ปัญญาอบรมสมาธิ” สมาธิอบรมปัญญาเห็นใหม่

ปัญญาอบรมสมาธิ คือ ใช้ปัญญาเข้ามา ใช้ใคร่ครวญเข้ามา มันจะหดสั้นเข้ามา หดสั้นเข้ามา จนมันเป็นกลาง มันเป็นสัมมาสมาธิยับยั้งกิเลสไว้ แล้วเรารู้นะ มีความสุขมาก แล้วออกวิปัสสนาไป มันมีการกระทำ การกระทำอันนี้มันแตกต่าง แตกต่างกับความคิดปกติ ! แตกต่างมาก มันจะเห็นเหมือนกับความถี่ถี่ ความถี่ซึ่งของมันแตกต่างกันมาก

ถ้าพุทโธ พุทโธ พุทโธ จนจิตสงบเข้ามา จิตสงบเข้ามา เวลามันออกรู้ ออกรู้ ออกเห็น มันจะเป็นภาพ มันจะเป็นภาพของร่างกาย เป็นภาพของสิ่งใด เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิตเห็นธรรม

เห็นกาย การพิจารณากาย เห็นจิต จิตเศร้าหมองจิตผ่องใส เห็นธรรม ธรรมารมณ์ ความกระทบความรู้สึก อารมณ์เห็นใหม่ ธรรมที่เกิดขึ้น

มันไม่ใช่ความคิดที่เราคิดกันอยู่นี้หรอก ! ความคิดที่เราคิดกันอยู่นี้เขาเรียกโลกีย์ ปัญญา ความคิดของสมถะ ความคิดที่ว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา แต่ปัญญาของใคร ? ปัญญาของกิเลสกับปัญญาของธรรม ถ้าปัญญาของธรรมนะ มันละเอียดเข้ามา มันถี่ถี่ถี่ถี่ถี่ถี่ เพราะเราเป็นคนกระทำ แล้วจิตมันเป็นคนกระทำ นี่ปัญญาจากจิต

ปัญญาจากสมองนี่นะ คุณิ พลังงานที่ออกมาจากสมอง คุณิ สมองนี้เป็นศูนย์
ประสาท ศูนย์ประสาท สมองโดยปกตินี้สมองก็มีอยู่โดยสมบูรณ์ สมองเวลาคนตาย
ทำไมมันคิดไม่ได้ละ เพราะไม่มีพลังงาน พอมีพลังงานขึ้นมา จากพลังงานขึ้นมา มันออก
มาถึงสมองแล้วสมองใช้งานไป มันเร็วมาก มันเร็วมาก แต่เร็วมากมันก็เป็นปัญญาสมอง
ใช้ใหม่

แต่ถ้าเป็นปัญญาของจิตละ จิตเป็นกลาง จิตเป็นหนึ่ง นี่สมาธิขั้นขี้กิเลสไว้! แล้ว
มันเป็นหนึ่งมันไม่ส่งไปไหน มันปัจจุบันของมันออกมาเดี๋ยวนั้น ขยับตัวเดี๋ยวนั้นมันก็
เป็นปัญญาเดี๋ยวนั้น ปัญญาที่มันไม่ต้องส่งต่อให้กับศูนย์ประสาท ให้กับสิ่งใดๆ ทำอย่าง
นั้น ทำงานต่อเนื่องเลย

มันเป็นมัน ! มันเป็นมันเดี๋ยวนั้น ปัจจุบันเดี๋ยวนั้น สมาธิมันเป็นมันเดี๋ยวนั้น แล้ว
มันใช้ปัญญาของมันเดี๋ยวนั้น มันแก้ไขของมันเดี๋ยวนั้น

แก้ไขเดี๋ยวนั้นขนาดไหน แต่กิเลสมันแก่นของกิเลส จะพิจารณาขนาดไหน มัน
ปล่อยวางก็ชั่วคราๆ มันปล่อยๆ แต่มันไม่ถอนรากถอนโคน ต้องซ้ำ ต้องพิจารณาซ้ำ
แล้วซ้ำเล่า ซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนถึงที่สุดนะ..

“กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ ชั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชั้น ๕”

มันขาดเป็นธรรมดา! มันขาดเป็นธรรมดา! แต่! แต่คนที่ขาดจะพูดถูกต้องแล้วรู้
ตามความเป็นจริง

แต่เราจำชีพากเขา มา ขาด ขาด ขาด นึกว่าขาด ใจ ลองนึกว่าคำนี้นึกกับจิตสิ จิตมัน
เป็นจิต พลังงานมันเป็นพลังงาน “นึกว่า” ก็เป็นความคิดวันยังค่ำ เราจะนึกว่า เราจะ
คาดการณ์ ผิดหมด ! ผิดทั้งนั้น เพราะมันเป็นความคิด มันเป็นอาการ มันไม่ใช่ตัวจิต ถ้า
ตัวจิตมันขาดมันขาดของมัน แล้วขาดอย่างไร ?

พระโสดาบันพระอริยะบุคคลพูดถูกนะ แต่ถ้าไม่ใช่พระอริยะบุคคลพูดทำไรก็
ผิดเท่านั้น ! ผิดเพราะอะไร ผิดเพราะมันนึกเอา คาดเอา หมายเอา

คาดเอาหมายเอาเพราะอะไร เพราะมันไม่ได้ยับยั้งใจ มันไม่เกิดสมาธิ สมาธินะ
มันยับยั้งกิเลสไว้ก่อน มันต้องมีการยับยั้งชั่งใจ แล้วมันจะหมุนไปเป็นธรรมชาติของมัน
ถ้าหมุนไปเป็นธรรมชาติของมัน คำว่าธรรมชาติไม่เกิดเองหรือ ถ้าธรรมชาติเกิดเองภาพ

เทวิลเป็นพระอรหันต์ไปแล้ว อพารดาบส อุทกดาบส เข้าสมาบัติ ๘ เขาได้สมาธิอยู่แล้ว ถ้าเกิดโดยธรรมชาตินะคนทำสมาธิได้แล้วนะ เหาะเหินเดินฟ้าได้เป็นพระอรหันต์ไปหมดแล้ว มันเป็นไปได้ไม่ได้!

คำว่าธรรมชาติคือสังขาร ! สังขารที่หัวใจมันสร้างขึ้น หัวใจเป็นผู้ร้อยพันธรรมจักรที่มันจะเคลื่อน จักรที่จะหมุนไป ธรรมจักรจะเข้าไปชำระกิเลส กงจักรคือกิเลส กงจักรมันเอาสิ่งนี้มาทำลายเราตลอดเวลา แต่ถ้าธรรมจักรนะ มันจะเคลื่อน มันจะหมุนเข้าไป แล้วการหมุนนี้เราต้องบริหารจัดการไง เราต้องดูแลมัน เราต้องทะนุถนอม ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติถึงต้องมีข้อวัตรปฏิบัติ ต้องมีความสงบสงัด ต้องมีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะ ครูบาอาจารย์สำคัญมาก

ไม่มีครูบาอาจารย์มันคิดเข้าข้างตัวเอง ธรรมชาติของกิเลส กิเลสเข้าข้างตัวเองหมด สมาธิมันก็เรียกว่าเป็นสมาธิเทียมๆ สมาธิปลอมๆ ที่ว่าเป็นสมาธิๆ กัน มันเข้าใจว่าเป็นสมาธิแล้วยังดูถูกนะว่า สมณะไม่มีความหมาย

ถ้าไม่มีความหมาย มรรค ๘ มีไว้ทำไม สัมมาสมาธิ มรรค ๘ มันมีสัมมาสมาธินะ สิ่งที่เป็นสัมมาสมาธิ มันเป็นความสุขอันหนึ่ง เป็นที่เราพักผ่อน เป็นที่เราสร้างกำลังคนเรานะเราทำอะไรก็แล้วแต่ มันต้องเหนื่อยถ้าเป็นธรรมดา ใช้ปัญญาจะเหนื่อยมาก ทำสมาธิก็ว่าเหนื่อยอยู่แล้วนะ ใช้ปัญญาจะล้ามากเลย งาน คุณิ งานการบริหารเห็นใหม่ ผู้ที่รับผิดชอบบริหารองค์กร ต้องรับผิดชอบหมดละ ต้องเพิ่มความเครียดมาก นี่เป็นเรื่องของโลกนะ

ถ้ากลับมาทำความสงบ มันจะมีความสุขขึ้นมา นี่เหมือนกันจิตที่มันเข้าไปละเอียดเข้าไป มันเข้าไปชำระกิเลส มันละเอียดกว่านั้น ละเอียดกว่านั้นเยอะมาก เยอะมาก นั่นมันเป็นโลกียปัญญา แต่นี้เป็นโลกุตตรปัญญา

โลกุตตรปัญญามันเป็นการรื้อถอนกิเลส พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซ้ำแล้วซ้ำเล่า อาการมันเป็นไปแล้วถึงที่สุดมันเป็น พับ ! ขาดเลย สิ่งที่ขาดนะ ขณะจิตเห็นใหม่ ขณะจิตที่เกิดจากปุถุชนเป็นกัลยาณปุถุชนที่ทำสมาธิได้คล่องแคล่ว แล้วจากโศดาปัตติมรรค คำว่าโศดาปัตติมรรค ฟังใครเวลาพูดธรรมะกัน ถ้าใครเห็นกายแล้วพูดถึงการเห็นถูกนะ มันจะพูดถูกถ้าเป็นโศดาปัตติมรรค

ถ้าพูดผิคนะ.. สัญญาทั้งหมด ! “เห็นกาย.. เห็นกาย..” มันเห็นนิมิต เห็นกายๆ นี่มันไม่ได้เห็นจากจิต แต่ถ้าเห็นจากจิตนะ มันไม่มีกาลเวลา มันเป็นขณะจิต มันเป็นปัจจุบันธรรมเดี๋ยวนั้น จิตเห็นเดี๋ยวนั้น จิตสัมผัสเดี๋ยวนั้น จิตกระทบกระเทือนเดี๋ยวนั้น จิตรับรู้เดี๋ยวนั้นแล้วสะท้อนหัวใจมาก แล้วพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซ้ำแล้วซ้ำเล่า มันจะแปรสภาพนะ แปรสภาพจนกินคู่ธรรมชาติของมัน

ถ้าพิจารณากาย กายจะย่อยสลายไป กายจะบวมสลายไป กายจะเปื่อยผุพังไป ผุพังไปแล้วเหลือสิ่งใด จิตพอมันผุพังไปต่อหน้าต่อตามันก็ปล่อยพับ พับ พับ ผีกฝนไปอย่างนั้น จนถึงที่สุดนะปล่อยจนไม่มีสิ่งใดเลย จิตมันสะอาดขาดผลัวะ ! ขาดเพราะอะไร ขาดเพราะสังโยชน์ที่มันยึดรัดไว้ไง สักกายทิฏฐิ ทิฏฐิว่จิตได้สำนึกมันเป็นเรานะ

เราเป็นชาวพุทธบอกว่า ร่างกายไม่ใช่เรา.. จิตใจไม่ใช่เรา..

ใช่ ! มันจะไม่ใช่ได้อย่างไร ในปัจจุบันนี้กายกับจิตนี้อยู่ด้วยกัน บุญกุศล บุญกรรม เพราะมีลมหายใจอยู่ มันยังอยู่กับเรา เรานอนหลับ จิตฝันไปขนาดไหน ออกไปมันต้องกลับมาที่นี้ กายกับจิตเป็นอันเดียวกัน ! เป็นอันเดียวกันมันเป็นความรู้สึกในหัวใจเรา กายกับจิตเป็นอันเดียวกัน แต่เวลาพิจารณาไป พอจิตมันสงบเข้าไป มันสงบจนถึงที่สุด มันปล่อยวางหมด จิตนี้ละ มันสักแต่ว่ารู้ คับหมดเลย เรื่องของกาย คับหมดเลย

จะเห็นว่าจิตกับกายแยกออกจากกันได้โดยสมณะ วิปัสสนาไปซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนถึงที่สุด ถ้ามันขาด กายกับจิตแยกออกเป็นธรรมชาติเลย “กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์” นี่มันสังโยชน์ที่ร้อยรัด สิ่งที่ทิฏฐิความเห็นผิดจากจิตได้สำนึก มันขาด ! จิตนี้เป็นอกุศลธรรมเห็นตามความเป็นจริง แล้วก้าวเดินต่อไปข้างหน้า พิจารณา กายซ้ำขึ้นไปก็เป็นสภิกทาคา อนาคตาขึ้นไป มันเป็นวาระขึ้นไปเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป

การพิจารณาของมัน มันมีเหตุมีผลทั้งนั้น การมีเหตุมีผลถ้าเป็นความจริงนะ เป็นความจริงมันสมาธิตั้งแต่พื้นฐาน สมาธิเห็นใหม่ ในวิสุทธิมรรค ถ้าพูดถึงโศดาบันสมาธิ ๒๕ % ถ้าเป็นสภิกทาคาสมาธิ ๕๐ % ถ้าเป็นอนาคตาสมาธิ ๗๕ % แต่ถ้าเป็นพระอรหันต์สมาธิ ๑๐๐ % แต่ในการปฏิบัติ ๑๐๐ หมดเลย ๑๐๐ หมดเลยเพราะอะไร เพราะเราทำงาน เราทำงานเราก็ต้องทำไปทั้งนั้น เพียงแต่สิ่งที่เป็น ๒๕ หรือ ๕๐ % นี้ เขามาเปรียบเทียบกัน ถึงความลึกซึ้ง ความเป็นไปของจิตที่มันลงลึกไป แล้วปัญญามันก็ลงลึกไปคนละชั้น คนละตอน

คุณมุตโตทัยของหลวงปู่มั่นสติ ธรรมะสถิตในหัวใจของใคร ถ้าสถิตในหัวใจของ
 ปุถุชนนะ ธรรมะนี้สกปรกไปด้วยกิเลสตัดหาความทะยานอยากทั้งหมดเลย ธรรมะสถิต
 ในหัวใจของพระโสดาบันนะ มีความสะอาดบริสุทธิ์ ๒๕ % ธรรมะสถิตในหัวใจของ
 พระสกิทามีความสะอาด ๕๐ % ธรรมะสถิตในหัวใจของพระอนาคา ธรรมะนั้นจะ
 สะอาดบริสุทธิ์ ๗๕ % ถ้าธรรมะสถิตในพระอรหันต์สะอาดบริสุทธิ์ ! เพราะไม่มีพญามาร
 ไม่มีกิเลสตัดหาความทะยานอยากมาแบ่งไปเลย

แต่ถ้าแบ่ง เป็นพระโสดาบันธรรมะสะอาดบริสุทธิ์ ๒๕ % ๒๕ % สักกายทิฏฐิใจ
 ทิฏฐิที่เห็นผิดว่ากายนี้เป็นของเรา สักกายทิฏฐิเป็นของเรา จิตได้สำนึกมันเห็น สมองมัน
 จำไม่ใช่ ไม่ใช่ ไม่ใช่เราต้องตายแล้ว จิตต้องออกจากร่างไปเป็นธรรมดา

จี๋ไม้ทั้งนั้น.. จิตออกไปแล้ว ออกอย่างไร ออกไปแล้วมันทุกข์ใหม่ จิตออกจาก
 ร่างไป ชั้น ๕ ไปกับเรา คุณิ ชั้น ๕ ชั้นกับจิตมันไปด้วยกัน แต่เวลาพระอรหันต์ตาย ชั้น
 ไม่มี ! ชั้นไม่มีเพราะชั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชั้น ๕ ชั้น ๕ ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่
 ชั้น ๕ พระโสดาบันชั้นอย่างหยาบแยกตัวออกไป ขาดออกไป ถ้าไม่ขาดออกไป
 สังโยชน์ต้องอยู่ สิ่งที่มีมันขาดเพราะอะไร เพราะสังโยชน์เครื่องร้อยรัดมันไม่มี ทำเครื่อง
 ร้อยรัดจนขาดออกไป

พิจารณาเข้าไป พิจารณาเข้าไปแล้วเป็นพระสกิทาคา กามราคะปฏิฆะอ่อนลง
 พระอนาคา สังโยชน์ ๕ ตัวขาดไป พระอนาคา ๗๕ % แล้วพระอรหันต์ละ รูปราคะ อรูป
 ราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา คุณิ รูปราคะ อรูปราคะ คือรูปฉาน อรูปฉาน ใจ รูปฉาน
 อรูปฉานนี้เป็นราคะ จิตมันเกี่ยวข้องอยู่ ความเป็นราคะของมัน มานะ ความถือตัวถือตน
 เราต่ำกว่าเขา สำคัญตนว่าต่ำกว่าเขา ทั้งๆ ที่เราต่ำกว่าเขา ไม่ต้องสำคัญมันก็ต่ำอยู่แล้ว
 ทำไมสำคัญอีกล่ะ ทั้งๆ ที่ความต่ำความสูงมันเป็นธรรมชาติอันหนึ่งเห็นไหม

แต่ความสำคัญของเรา ความสำคัญ ต่ำกว่าก็คือต่ำกว่า ก็กรรมของคนมันไม่
 เท่ากัน มันก็เรื่องธรรมดา จะสูงกว่า จะเสมอกันก็เรื่องสังขธรรม เรื่องสังขธรรมคือเรื่องเวร
 เรื่องกรรมใจ นี่ทำไมต้องไปสำคัญอีก พอสำคัญขึ้นมามันก็มีความต่าง มีความต่างๆ สิ่ง
 สังโยชน์ อุทธัจจะ อวิชชา สิ่งที่เป็นอวิชชา สิ่งต่างๆ มันเป็นไป นี่สังโยชน์เบื้องบน สิ่ง
 มันต้องขาด มันต้องหลุดออกไป มันต้องขาดออกไป แล้วมันสะอาดบริสุทธิ์บริสุทธิ์
 อย่างไร

ความเป็นจริง ถ้ามีสมาธิขยับไขว้โอกาสการกระทำ โอกาสการปฏิบัติ มันจะก้าวเดินของมันออกไป แต่เราไปมั่ว ไปชิงสุกก่อนห่าม ตรีกในธรรม ผลของมันคือมันสงบเฉยๆ ผลของมันคือมันปล่อยาว เหมือนเราทุกข์เราร้อน เราได้พักผ่อนเราก็สบายใจชั่วคราว

นี่ก็เหมือนกัน ปฏิบัติกันว่างๆ ว่างๆ ไม่มีอะไรเลย ! ไม่มีการเริ่มต้น ไม่มีการกระทำ ไม่มีผลพิสูจน์ของมัน รู้อะไร ? ถ้ารู้มันต้องรู้จริงสิ ! ความจริงมีหนึ่งเดียว ความจริงสองไม่มี

ถ้าความจริงหนึ่งเดียว อริยสัจเป็นอันเดียวกัน การจะประพฤติปฏิบัติทางไหนก็แล้วแต่นะ จะปัญญาวิมุตติ เจโตวิมุตติ ถึงที่สุดแล้วตอบสนองเหมือนกัน อันเดียวเหมือนกัน กินอาหารเขาว่า ใครกินอาหารชนิดอะไรก็แล้วแต่ อิ่มเหมือนกัน นั้นเปรียบเทียบ แล้วคนอ้างอันนี้มาก “อิ่มเหมือนกันๆ” เรานึกว่าอิ่มมันก็อื่มนะ มันไม่อิ่มจริงหรือ ถ้ามันอื่มนะ จิตมันรู้เวลามันตายมันรู้หมด ไม่ต้องตายก็รู้อยู่แล้ว

ของเรานะ คุณติ ของเรา เราต้องมีเวรกรรมต้องใช้ต้องเป็นไป แล้วถ้ามันไม่มี มันรู้ชัดเจน มันรู้ชัดถึงว่ามีเป็นอย่างหนึ่ง ไม่มีเป็นอย่างหนึ่ง มันเห็นความต่างเลย นี่กิเลสมีเป็นอย่างหนึ่ง กิเลสไม่มีเป็นอย่างหนึ่ง แต่ถ้ากิเลสมีแล้วเข้าใจว่ามันไม่มี ของมันมีอยู่แต่เราเข้าใจว่ามันไม่มี เราแกล้งแสวงหาว่ามันไม่มี

แต่ถ้าซื่อสัตย์นะ ของมันมีอยู่ใช่ไหม ในเมื่อมันมีกิเลสค้นหาความทะยานอยากในหัวใจ รื้อค้น ตั้งใจดู มันจะไม่มีได้อย่างไร คนเราเป็นไข แล้วบอกเราไม่เป็นไข มันตัวร้อนผ่าขวานคนนี้บอกไม่เป็นไข จันสบายดีๆ กิเลสมันปิดออกไปตลอดเวลานะ มันจะไม่ให้เราเจริญงอกงามขึ้นมา

ในการประพฤติปฏิบัติ ถึงบอกว่าถ้าเป็นสมาธิระดับกิเลสไว้ก่อน พระโศดาบันนะสิ่งที่มันละเอียดขึ้นไปก็ต้องทำสมาธิขึ้นไป พุทโธขึ้นไปเพื่อระงับกิเลสอย่างละเอียด กิเลสอย่างหยาบ เราม่ามันเลย การฆ่ากิเลสประเสริฐที่สุด การฆ่าความเห็นผิดในหัวใจ ประเสริฐที่สุด การฆ่ากิเลสค้นหาความทะยานอยากประเสริฐที่สุด แต่กิเลสตัวที่มันละเอียดกว่ามันก็ต่อต้านเรา มันก็ทำให้เราจ้านอยู่กับมันนะ

เราไปจ้านว่าเราได้ชำระกิเลสแล้ว สิ่งชำระกิเลสแล้ว กิเลสมันก็หนเดียว หนเดียวของชั้นโศดาบันไฉ แต่ชั้นของสภิกทาตา เรายังไม่เห็นหน้าจำเลยเลยนะ ไม่เห็นหน้า

ของผู้ที่กระทำผิดนะ เราถึงต้องทำสมาธิเข้าไป ทำจิตให้มันละเอียดเข้าไป สิ่งที่จะละเอียดกว่า เครื่องมือแพทย์ เครื่องมือต่างๆ ที่เขาใช้ เครื่องมืออย่างหยาบนะ เขาใช้แต่เฉพาะภายนอก เครื่องมือภายในนะ เวลาใช้กับภายในเครื่องมือต้องละเอียดอ่อนกว่านั้น

นี่ก็เหมือนกัน การแก้กิเลสที่ละเอียดกว่านั้น สมาธิมันต้องละเอียดขึ้นไปกว่านั้น แล้วปัญญามันจะละเอียดอ่อนกว่านั้น “มรรคหยาบ มรรคละเอียด” ความที่มันละเอียดเข้าไป มันละเอียดเพราะเหตุใด มันละเอียดเพราะจิตมันละเอียดขึ้น จิตมันมีหลักเกณฑ์มากขึ้น สติเราดีขึ้น แล้วพิจารณาของเราชำแล้วชำเล่าๆ มันถึงที่สุดนะ มันถึงสู่สภาพเดิมนะ พิจารณาภายใน มันจะคืนสู่ “ดินเป็นดิน น้ำเป็นน้ำ ลมเป็นลม ไฟเป็นไฟ” สู่สภาพเดิมของเขา

จิตมันก็หลุดออกมาจากกาย กายแยกออกจากกัน โดยธรรมชาติของมันเลยนะ แยกออกโลกนี้ราบหมดเลย ว่างหมดเลย... ดิคืออีก ! พอมันคิดของมัน คิดว่านี่คือนิพพานๆ ไร มันจะมีความสุขของมัน ความสุขมาก คนรู้จริงเห็นจริง มันเหมือนป้ายรถเมล์ คนเคยผ่านเคยขึ้นป้ายรถเมล์ ขึ้นลงถูกต้องหมด คนไม่เคยขึ้นป้ายรถเมล์ มันจะไปลงเรือเมล์นู่น บอกเรือเมล์เป็นป้ายรถเมล์ พุคผิดพุคถูกเวลาเขาแย้งขึ้นมาที่พุคกลับไปกลับมาเพราะอะไร เพราะไม่แน่ใจตัวเองไง

แต่ถ้าเป็นความจริง เราเป็นคนขึ้นเองลงเอง เราเป็นคนจัดการเองทั้งหมด มันจะผิดพลาดไปไหน นี่ไง พอพิจารณาเข้าไป มันคืนสู่สภาพเดิมของเขา ว่างขนาดไหนนะ.. นี่ขึ้นรถเมล์ รถเมล์ไม่มาสักที ขึ้นแล้วขึ้นเล่า เออ ! นี่ก็ว่าไม่มีอะไรแล้วก็นอนหลับคา รถเมล์ไง นี่คิดนะ มันคิด รถเมล์มันเรื่องแสงรถเมล์อยู่ในหัวใจของเรา เราต้องทำความเข้าใจของใจมากกว่านั้นเข้าไป คั่นหารถเมล์นั้นให้ได้ คั่นหากิเลสตัดหาความทะยานอยาก ถ้าคั่นหาไปเจอนะ มันจะเป็นอนุสุกะเลย มันจะเป็นกามราคะ ทั้งๆ ที่จิตนี้แยกออกโลกนี้ราบหมดเลยนะ รวมพร้อม หายหมด ว่างหมดเลยนะ กามราคะปฏิฆะอ่อนลง

แต่พอเข้าไปเจอรถเมล์ เจอกิเลส เจอกามราคะในหัวใจ มันจะรุนแรงมาก การพิจารณากามราคะนี้รุนแรงมากๆ เพราะสิ่งนี้มันทำให้กามภพไง ถ้ามันทำลายขึ้นมา มันเป็นพระอนาคา พระอนาคาจะไม่กลับมาเกิดในกามภพ ไปเกิดบนพรหม บนพรหม พรหมเขามีขันธุ์เดียว ผัสสะหาร ถ้าเป็นทวดาวิญญาณอาหาร ถ้าเป็นมนุษย์ก็กวพิงการา

หาร สิ่งที่มีมันหยาบละเอียด มันเห็นหมดละ มันเข้าใจหมด เข้าใจว่าอาหารในวิญญู
อาหารในโลกปัจจุบันนี้ อาหารของใจ อาหารของธรรมะ มันจะต่อสู้กันอย่างไร

พอถ้ามันออกรู้นะ ถ้ามันสมาธิยับยั้งกิเลส ถ้าไม่ยับยั้งกิเลส กิเลสเป็นสิ่งที่
ละเอียด มันจะบอกนี่นิพพาน กิเลสละเอียดไง มันก็หลอกละเอียด นี่นิพพานแล้ว.. ว่าง..
สบายมาก.. เพราะอะไร เพราะกิเลสละเอียดมันแสดงตัว แล้วเราไม่ได้ระงับยับยั้งมัน ถ้า
เราระงับยับยั้งด้วยสมาธิ สมาธิของชั้นอนาคา เรายับยั้งมัน พอยับยั้งขึ้นมา จิตมันมีกำลัง
ขึ้นมา พอกำลังขึ้นมา มันออกแสวงหา

เห็นรถเมล์นะ รถเมล์มันจะวิ่งชนเราอยู่ มันประจันหน้าอยู่กับเรา แต่มันวิ่งแสวง
เราไม่เห็นมันนะ มันทับแล้วทับเล่า ถ้าเราไม่มีอุทเทภาวะเข้าไปจับต้องได้ มันเป็น
นามธรรมที่เราจะไม่สามารถชำระกิเลสได้ ไม่สามารถชำระกามราคะในหัวใจได้ ถ้าจับ
รถเมล์ได้เห็นรถเมล์ได้มันสะท้อนหัวใจมาก การสะท้อนหัวใจนะ เพราะอะไร เพราะ
มันเป็นสิ่งที่เราจะชนะคะคานกัน

พิจารณานะ ถ้าพิจารณาเจโตวิมุตติเห็นกายเป็นอสุภะ อสุภะนะ พิจารณาจนถึง
ที่สุดแล้วมันปล่อยหมด ว่างหมดขนาดไหน ถ้ามันไม่มีเหตุมีผล กิเลสมันหลอกหลวง
กิเลสมันปลิ้นปล้อน มันเอาธรรมะ เอาความรู้ ความเห็นของเรา มาหลอกเราว่า สิ่งนี้เป็น
ธรรม ! สิ่งนี้เป็นธรรม ! แล้วว่าเหตุผลมันมีแล้ว ทุกอย่างมีแล้ว เพราะเราปฏิบัติมาตั้งแต่
โสดาบัน สกิทาคา มันมีเหตุมีผล นี่ก็มีเหตุมีผล

แต่มันเหตุผลกิเลสสร้าง ! มันไม่ใช่เหตุผลตามสังฆธรรม ถ้าเห็นเหตุผลตามสัง
ฆธรรมนะ มันจะเป็นมหาสติ มหาปัญญา สติปัญญาจะจับต้องตรงนี้ได้ มันจะต้องเป็น
มหาสติ มหาปัญญา เพราะมันเร็วขึ้น สายบังคับบัญชาของจิตกับขันธ์มันละเอียดขึ้น มัน
สั้นขึ้น มันไวขึ้น มันเร็วขึ้น พอมันเร็วขึ้น สิ่งนี้กิเลสธรรมดามันก็ละเอียดอยู่แล้ว แล้วนี่
กิเลสมันเข้าไปตั้งแต่ลูกมัน หลานมันเข้าไป ตอนนี้เป็นพ่อของมัน เป็นแม่ทัพ ความ
โลก ความโกรธ ความหลงเกิดจากตรงนี้เกิดจากกามราคะ

สิ่งใดที่ไม่ได้ตั้งใจขัดข้องหมองใจ เกิดโทสะ เกิดโมหะ ความหลง หลงก็
แสวงหาเพื่อมัน ความโลก โลกก็เพื่อสนองตัวมัน เพราะมันเป็นกามฉันทะอยู่ในตัวมัน
เองอยู่แล้ว ถ้าพิจารณากามราคะขึ้นไป ให้มันคลายตัวของมันขึ้นมา ให้เห็นสังขะความ
จริง เห็นสังขะความจริงเพราะจิตมันเป็นสมาธิ จิตมันมีหลักของมันได้ มันพิจารณาของ

มันได้ พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่านะ ด้วยมันเป็นอสุภะ อสุภะ มันปล่อยบ่อยครั้งเข้ามันจะหดสั้น หดสั้นเข้าไปถึงตัวจิต แล้วไปทำลายกันที่จิต ไม่ใช่ทำลายที่อสุภะ !

ทำลายที่จิตเพราะจิต อสุภะ มันจะเข้าถึงตัวมันเอง รวมตัวมันเอง แล้วมันทำลายตัวมันเอง สิ่งทำลายแล้วมันเหลืออะไร ? มันเหลืออะไร ? มันเหลือสิ่งที่มันกามราคะที่เป็นข้อมูลของมันนะ เป็นขั้นอันละเอียดมันทิ้งเข้ามา พิจารณาซ้ำอีก ถ้ามันคิดนะ มันคิดเพราะว่าพิจารณาซ้ำนี้ก็คิดว่าเป็น มรรค ๔ ผล ๔ ไร มรรค ๔ ผล ๔ พอได้ทำแล้วพิจารณาจนอสุภะจนมันทิ้งมันหมด เพราะอสุภะมันทิ้งมันครึ้นในหัวใจ คำว่าทิ้งนะ ขาดแผลนี้ ลึกซึ่งมาก แผลของใจมันลึกซึ่งมาก แล้วเราดมให้เต็ม เราดมให้หายขึ้นมา มันเป็นความมหัศจรรย์เลยนะ

สิ่งที่มันไม่น่าจะเป็นไปได้ ภูเขาทั้งลูก ลูกใหญ่ๆ มาก เราสามารถทำให้เป็นพื้นที่ราบได้ นี่ไง พอจิตขึ้นมา มันมีความต้องการ มันมีความหมักหมมในหัวใจของมัน มันมีโอชะในหัวใจของมัน แล้วมันเรียบมันสะอาดของมันได้ มันแปลกประหลาดมหัศจรรย์มาก แล้วเราพิจารณาของเราซ้ำเข้าไปก็เลยคิดว่านี่เป็นนิพพาน มันเป็นสิ่งที่มีมหัศจรรย์เราไปมหัสศจรรย์กับสิ่งที่เห็น สิ่งที่เห็นเราพิจารณาของเราไปซ้ำแล้ว มันพิเศษส่วนที่เหลือมันจะซ้ำเข้าไปๆ ถึงที่สุดนะมันปล่อยหมด พอปล่อยหมด เราเข้าใจว่าสิ่งนั้นเป็นนิพพานอีกแล้ว “เราเข้าใจว่า! เราเข้าใจว่า!”

เพราะสิ่งที่เป็นมรรคญาณมันละเอียดกว่านั้นเยอะ ละเอียดกว่านั้นเยอะ ตัวจิตเห็นไหม ตัวจิตตัวปฏิสนธิจิต มันจะเข้าใจตัวปฏิสนธิจิต ตัวเห็นความที่จิตมันเกิด เกิดอย่างไร ปฏิสนธิที่จิต ตัวนี้ “จิตเดิมแท้นี้ส่องใส จิตเดิมแท้หมองไปด้วยอุปกิเลส จิตเดิมแท้นี้ส่องใส จิตเดิมแท้เป็นผู้ข้ามพ้นจากกิเลส” ปฏิสนธิจิต จิตส่องใสๆ อะไรมันส่องใส เพราะมันปล่อยหมด วาง.. ใส.. ใสหมด

ตัวใสมันก็ตัวมันเอง ความใสความสะอาดนั่นล่ะคือยอดของกิเลสเลย มันละเอียดลึกซึ่ง มันหลบซ่อนมา มันปฏิบัติมาถึงที่สุดแล้วมันเข้าไป นี่ไงที่ว่าสมาธิ ๑๐๐ % ใจสมาธิ ๑๐๐ % อรหัตตมรรค สิ่งที่เป็นอรหัตตมรรคใช้ไหม อรหัตตมรรค อรหัตตผล มรรค ๔ ผล ๔ อรหัตตผลก็เป็นพระอรหันต์ลี ไม่ใช่ ! อรหัตตมรรค อรหัตตผลมันเป็นกระบวนการของการฆ่ากิเลสในขั้นสูงสุด ในขั้นของจิตเดิมแท้ ในขั้นของสิ่งที่มันเข้าไป

สิ่งที่ขึ้นไป มันใช้ปัญญาอย่างที่เราใช้ปัญญากันอยู่ไม่ได้ ! ปัญญาที่มันใช้ชำระกิเลสมาแล้วเครื่องมือหายๆ นี้จะใช้กับปัญญาอย่างนี้ไม่ได้ มันเข้าไปไม่ถึงจิตเดิมแท้ มันเข้าไปถึงความสะอาดบริสุทธิ์นี้ไม่ได้ ความสะอาดบริสุทธิ์ของกิเลสนะ ความสะอาดบริสุทธิ์ของอวิชา สิ่งที่อวิชา ถ้าจิตมันละเอียดเข้าไป มันจับต้องสิ่งนี้ได้ มันกลืนตัวกัน มันทำลายตัวมัน จิตเป็นมัธยสถ์ จิตที่เป็นกลาง จิตที่เป็นกลางแล้วมันทำลายตัวมันเอง พอมันทำลายตัวมันเอง อาสเวหิ จิตตานิ วิมุตติง สุติ อาสวะสิ้นไป อาสเวหิเห็นใหม่

สิ่งที่เส้นทางวิชาการ.. จะเที่ยวนิพพาน จะเข้านิพพาน..

ใครไปเข้า ? เข้ามันก็ไปขวางเขาอยู่ สิ่งขึ้นไปเข้ามันเป็นหนึ่ง มันจะเข้าไปได้อย่างไรในนิพพาน อะไรจะเข้านิพพานล่ะ แต่ถ้ามันทำลายตัวมันหมด ตัวมันเป็นนิพพานได้ ตัวมันเป็นนิพพานแต่มันเข้านิพพานไม่ได้ แต่ตัวเป็นนิพพานแล้ว อะไรมันไปเข้านิพพาน สิ่งนี้มรรค ๔ ผล ๔ อรหัตตมรรค อรหัตตผล สิ่งที่เข้ารวมตัวกันแล้วทำลาย เพราะตัวมันจบสิ้นกระบวนการไป นี่ธรรมชาติ สิ่งที่เป็นธรรมชาติ มันจะไม่มีสิ่งใดอีกแล้ว มันจะไม่กระทบสิ่งใดเลย

เวลาเราพูดกัน เสียงกระทบหู หรือสิ่งต่างๆ มันกระทบตัวจิต มันมีมานะ มีตัวตน มีตัว มีภพ มีสถานที่ตั้ง แต่พอมันพ้นทำลายหมดแล้ว มันมีอะไร มันมีอะไร มันไม่มีอะไร มันก็เป็นวิมุตติ วิมุตติออกไป แต่วิมุตติมันเป็นธรรมชาติอันหนึ่ง มันพ้นออกไปจากวิมุตติ สิ่งที่พ้นออกไปจากวิมุตติ นี่พระอรหันต์ที่ยังมีชีวิตอยู่ ภาราหเว ปัญจันธา ธาตุ ๔ ชั้น ๕ นี่เป็นภาวะ แต่ตัวจิตเป็นภาวะใหม่ ? ตัวความรู้สึกเป็นภาวะใหม่ ?

เพราะพระอรหันต์ที่มีชีวิตอยู่ คูสิ นี้สอุปาทิเสสนิพพาน อนุปาทิเสสนิพพาน พระอรหันต์ที่มีชีวิต พระอรหันต์ที่ตาย พระอรหันต์ที่มีชีวิตกับพระอรหันต์ที่ตายต่างกันตรงมีชีวิตกับมีเศษส่วนเท่านั้นเอง มันไม่มีสิ่งใดอยู่แล้ว แต่เพราะขณะที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา จิตมันถึงที่สุดแล้วมันมีร่างกายนี้อยู่ มีธาตุ ๔ และชั้น ๕ เห็นใหม่ ชั้น ๕ ! ชั้น ๕ เป็นภาวะ นี่ชั้น ๕ มันสืบต่อกับเราได้ ชั้น ๕ ก็เป็นเรื่องของโลก โลกที่จะสื่อสัมพันธ์กัน

ธรรมะจากใจของครูบาอาจารย์ มันสื่อสัมพันธ์ออกมาจากชั้น ๕ นี้ ! แต่ตัวใจมันเป็นวิมุตติลงไป มันเป็นคนละเรื่องกัน แล้วมันเสวยอารมณ์อย่างไร มันติดต่อกัน

อย่างไร มันออกมาอย่างไร เพราะมันกระบวนการสิ้นสะอาดหมดแล้วนะ กระบวนการจิตที่มันสิ้นกระบวนการ ที่มันสะอาดหมดแล้ว มันเห็นมันทำของมา มันถึงขมวด

แต่ถ้าเป็นธรรมะเลื่อนลอย มันจะอธิบายเป็นวิทยาศาสตร์เลย ต้องเป็นอย่างนั้น ต้องเป็นอย่างนั้น ต้องเป็นอย่างนั้น ถ้าต้องเป็นอย่างนั้น มันก็เป็นรูปธรรม เป็นวิทยาศาสตร์ ปฏิบัติแล้วเป็นวิทยาศาสตร์ ต้องพิสูจน์ได้ ก็พิสูจน์ได้นั้นไง มันถึงเป็นกรอบ เพราะพิสูจน์ได้ คำว่าวิทยาศาสตร์มันเป็นรูปธรรม มันเป็นสสารที่เขาจับต้อง มันเป็นรูปธรรม มันไม่ใช่นามธรรม

สิ่งที่เป็นนามธรรมแล้ว แล้วมรรคญาณที่มันเกิดขึ้น มันเป็นมรรคญาณ มันเป็นสิ่งที่ทำลายนามธรรม ทำลายภพ ! ทำลายภพ ทำลายชาติ ทำลายสภาวะ ทำลายอนุสัย สิ่งที่อนุสัยมันนอนเนื่องมากับใจ “มารเอ๋ย...เธอเกิดจากความดำริของเรา เราจะไม่ดำริเจ้าอีกแล้ว เจ้าจะเกิดในหัวใจของเราอีกไม่ได้เลย” นี่ไง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเยาะเย้ยมารนะ สิ่งที่ยะเย้ยมาร

การกระทำมาถ้าเป็นความจริง ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา.. ภาวนามยปัญญาถึงที่สุดมันจะทำลายทั้งหมดนะ ทำลายสังขะ สังขะเห็นไหม อริยสังขะ นี่เวลาพ้นออกไป พ้นออกไป ถึงสังขะ ถ้ามันเป็นสังขะ มันเป็นสมมุติบัญญัติ มันเป็นสมมุติทั้งนั้น บัญญัติก็เป็นสมมุติอันหนึ่ง ชีวิตนี้ก็เป็นสมมุติอันหนึ่ง แต่จริงตามสมมุติ แล้วเราทำได้จริง มันพ้นออกไปจากสมมุติเป็นวิมุตติ

แต่ถ้าเรายังทำไม่ได้จริงนะ จะบอกว่าเป็นวิมุตติมันก็เป็นสมมุติ เพราะเราพูดเพราะสมมุติมาจากเราไง บอกว่าสรรพสิ่งเราทิ้งได้หมด ก็เรายู่นั่น นั่นละตัวกิเลส นั่นละตัวภพ สิ่งที่ว่าภพ ถ้าเราทำความจริงของเรา เราปฏิบัติของเรา มันจะเห็นขึ้นมากับเรานะ สันติภูมิจิโกความจริงที่จับต้องได้ ความจริงที่จิตมันเป็นนะ ความจริงหนึ่งเดียวที่จิตมันเป็น

คูตี เวลาครูบาอาจารย์ของเรา ธรรมสากัจฉา เอ็ดมัมมังคะมุตตะมัง เวลาครูบาอาจารย์ หลวงปู่มั่นท่านยังมีชีวิตอยู่ เวลาครูบาอาจารย์ท่านออกประพฤติปฏิบัติมา ท่านจะมาราบไหว้ครูบาอาจารย์ของท่าน เพราะอะไร เพราะเหมือนเรา สิ่งนี้เราได้จากใครมา สิ่งที่เราประพฤติปฏิบัติมา ได้จากครูบาอาจารย์ที่รื้อค้นของท่านมา เราจะระลึกถึงบุญถึงคุณท่านมาก ระลึกถึงบุญถึงคุณ เราจะไปกราบไหว้บูชาท่านเป็นครั้งคราว

แล้วเวลาพระออกมาจากป่ามาเจอกัน จะพูดถึงวิทยานิพนธ์ ประสบการณ์ชีวิตของแต่ละบุคคล บุคคลคนไหนจะมีความถนัดทางไหน เขาจะพูดถึงความประพฤติปฏิบัติของตัวเองถูกต้องแล้วดีงาม แต่ครูบาอาจารย์บางองค์ท่านถนัดอีกทางหนึ่ง แล้วเวลาคู่กัน มันเป็นวิทยานิพนธ์ มันเป็นเรื่องสิ่งที่น่าฟัง สิ่งที่แสวงหา วงกรรมฐานเรามันถึงตรวจสอบกัน ทดสอบกัน มันถึงมันคงมาจนถึงปัจจุบันนี้ แล้วปัจจุบันนี้การประพฤติปฏิบัติของเราต่างคนต่างแยกตัวกันออกไป "ไม่ถือนิสัย ไม่มีครูบาอาจารย์เป็นหลัก"

ถ้ามีครูบาอาจารย์เป็นหลักนะ ครูบาอาจารย์ท่านจะดูแลเรา ความกตัญญูกตเวที เรามีสายใจ เรามีสายมีสืบต่อกันมา มีต่อตั้งแต่ปู่ ย่า ตา ยาย รุ่นหลวงปู่มั่น รุ่นครูบาอาจารย์เรา แล้วก็รุ่นพวกเราต่อไปจะเป็นที่พึ่งของสังคม ถ้าเป็นที่พึ่งของใจได้ ใจมีหลักมีเกณฑ์เราต้องพึ่งเราให้ได้ก่อน อัดตา หิ อัดตโน นาโถ คนเป็นที่พึ่งแห่งตน คนเป็นที่พึ่งแห่งตนนะ มีครูบาอาจารย์คอยบอกคอยแนะวิธี เราก็ต้องเอาจริงเอาจัง มีตนเป็นที่พึ่งแห่งตน แล้วตนถ้าพึ่งตนเองได้แล้ว จะเป็นที่พึ่งของหมู่คณะ เอวัง